

Aspectes generals de l'Administració electrònica tributària

Ana María Delgado García
Rafael Oliver Cuello

PID_00189527

Els textos i imatges publicats en aquesta obra estan subjectes –llevat que s'indiqui el contrari– a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada (BY-NC-ND) v.3.0 Espanya de Creative Commons. Podeu copiar-los, distribuir-los i transmetre'ls públicament sempre que en citeu l'autor i la font (FUOC. Fundació per a la Universitat Oberta de Catalunya), no en feu un ús comercial i no en feu obra derivada. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

Introducció	5
Objectius	6
1. La regulació en la Llei general tributària	7
1.1. La promoció de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació	8
1.2. La relació telemàtica amb l'obligat tributari	10
1.3. Els procediments tributaris per via telemàtica	11
1.4. L'aprovació dels programes i aplicacions informàtics	12
1.5. La validesa jurídica del document electrònic	14
2. El dret a la relació telemàtica	16
2.1. La Llei d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics	16
2.2. El dret del ciutadà a relacionar-se amb les administracions per mitjans electrònics	17
2.3. Altres drets del ciutadà enfront de l'Administració electrònica	20
3. Les seus electròniques	31
3.1. El concepte de <i>seu electrònica</i>	31
3.2. Principis rectors i responsabilitat del titular	34
3.3. Identificació i contingut de la seu electrònica	36
4. Els registres electrònics	41
4.1. El concepte de <i>registre electrònic</i>	41
4.2. Documents admissibles i rebuig de documents en els registres electrònics	44
4.3. El còmput de terminis i les anotacions dels assentaments en els registres electrònics	48
5. La protecció de dades de caràcter personal	52
5.1. El dret a l'autodeterminació informativa	52
5.2. La qualitat de les dades, el dret d'informació i el consentiment de l'afectat	53
5.3. Els drets d'accés, rectificació i cancel·lació de les dades	56
5.4. La comunicació de dades personals entre administracions	57
5.5. La cessió telemàtica de dades i el dret a no aportar les que estiguin en poder de l'Administració	59
Activitats	61

Exercicis d'autoavaluació.....	61
Solucionari.....	63

Introducció

El segon mòdul de l'assignatura de *Fiscalitat a Internet* es dedica als aspectes generals de l'Administració electrònica tributària. S'aborden, doncs, algunes de les principals qüestions generals que afecten el desenvolupament de les relacions telemàtiques entre l'Administració i l'obligat tributari.

En un primer apartat s'examina la regulació en la Llei general tributària de la utilització de les TIC en els diversos procediments tributaris. Fonamentalment, l'anàlisi se centra en el comentari de l'art. 96 LGT, especialment amb relació a la promoció de l'ús de les TIC, la relació telemàtica amb l'obligat tributari, els procediments tributaris per via telemàtica, l'aprovació dels programes i aplicacions informàtics i la validesa jurídica del document electrònic.

El segon apartat té per objecte el dret a la relació telemàtica. S'aborda aquí la regulació continguda en la Llei d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics, i es dedica una atenció especial al dret del ciutadà a relacionar-se amb les administracions per mitjans electrònics i les seves peculiaritats en l'àmbit tributari, i també a altres drets del ciutadà enfront de l'Administració electrònica tributària.

Els apartats tercer i quart analitzen dos instruments imprescindibles en la implementació de qualsevol administració electrònica: les seus i els registres electrònics. S'examina el concepte de *seu electrònica*, els principis rectoris i responsabilitat del titular de la seu electrònica, la identificació i contingut de la seu electrònica, el concepte de *registre electrònic*, els documents admissibles i rebuig de documents en els registres electrònics i el còmput de terminis i les anotacions dels assentaments en els registres electrònics.

L'últim apartat es dedica a la protecció de dades de caràcter personal en l'àmbit tributari, i s'analitzen el dret a l'autodeterminació informativa, la qualitat de les dades, el dret d'informació i el consentiment de l'afectat, els drets d'accés, rectificació i cancel·lació de les dades, la comunicació de dades personals entre administracions i la cessió telemàtica de dades i el dret a no aportar els que estiguin en poder de l'Administració.

Objectius

Els principals objectius que s'assoliran mitjançant l'estudi d'aquesta matèria són els següents:

- 1.** Assimilar les principals qüestions relatives a la regulació en la Llei general tributària de la utilització de les TIC en les relacions entre l'Administració i els obligats tributaris.
- 2.** Distingir els aspectes fonamentals respecte al dret de l'obligat tributari a la relació telemàtica amb l'Administració, especialment els continguts en la Llei d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics.
- 3.** Examinar el concepte, principis rectors i contingut de les seues electròniques en l'àmbit de l'Administració electrònica tributària.
- 4.** Conèixer els principals aspectes relatius als registres electrònics en l'àmbit tributari, especialment pel que fa als documents admissibles, el còmput de terminis i les anotacions dels assentaments.
- 5.** Estudiar la protecció de dades de caràcter personal en l'àmbit tributari, dedicant una atenció especial a la configuració del dret a l'autodeterminació informativa en les relacions entre els obligats tributaris i l'Administració.

1. La regulació en la Llei general tributària

Tot i que el terme *administració electrònica* no se cita en l'articulat de l'LGT, no es pot dir que la norma sigui aliena al fenomen de l'Administració electrònica. Tot el contrari. Precisament, és en l'àmbit tributari que trobem una **administració electrònica més desenvolupada**, entre les diferents administracions públiques espanyoles. I l'LGT ha previst i regulat diverses manifestacions d'aquesta Administració electrònica.

Regulació de la utilització de les TIC

Així, l'LGT introdueix la principal regulació de la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'art. 96. Segons assenyala l'exposició de motius, els objectius que es pretenen aconseguir amb aquesta norma són, bàsicament, "reforçar les garanties dels contribuents i la seguretat jurídica, impulsar la unificació de criteris en l'actuació administrativa, possibilitar la utilització de les noves tecnologies i modernitzar els procediments tributaris, establir mecanismes que reforcin la lluita contra el frau, el control tributari i el cobrament dels deutes tributaris i disminuir els nivells actuals de litigiositat en matèria tributària".

En aquest context, aquesta exposició destaca "la importància atorgada a l'ús i aplicació de tècniques i mitjans electrònics, informàtics i telemàtics per l'Administració tributària per al desenvolupament de la seva activitat i les seves relacions amb els contribuents, amb fixació dels principals supòsits en els quals escau la seva utilització, amb una àmplia habilitació reglamentària".

Efectivament, constitueix una novetat amb relació a l'LGT anterior: la regulació en el codi tributari de l'ús de les tecnologies de la informació. En el títol III d'aquesta norma, dedicat a l'aplicació dels tributs, en el qual es produeixen les novetats legals de més transcendència, s'incorpora en el capítol I, que té per objecte els principis generals, una secció (concretament la quarta) a les tecnologies informàtiques i telemàtiques, amb un únic precepte, l'art. 96 LGT, que porta per títol Utilització de tecnologies informàtiques i telemàtiques.

Sistemàticament, doncs, s'aborda el tema de l'ús de les TIC en el si dels principis generals en l'aplicació dels tributs, juntament amb la regulació d'altres aspectes que es troben íntimament lligats amb l'objecte d'aquest estudi. A part de la secció primera, dedicada a l'àmbit d'aplicació dels tributs i la competència en l'ordre territorial, en la secció segona es regula la informació i assistència als obligats tributaris, i en la secció tercera s'aborda la col·laboració social en l'aplicació dels tributs (en la qual, curiosament, també s'inclouen les obligacions d'informació dels obligats tributaris i el caràcter reservat de les dades amb transcendència tributària).

L'art. 96 LGT representa la translació a l'àmbit tributari del que disposa l'art. 45 LRJPAC. Aquest últim precepte, que porta per títol Incorporació de mitjans tècnics, era el que se solia invocar, com a norma habilitadora general, quan es desenvolupava en l'àmbit tributari algun aspecte relacionat amb les tecnologies de la informació i la comunicació.

La relació amb l'LRJPAC

De fet, segons l'exposició de motius, la nova LGT “representa una aproximació important a les normes generals del dret administratiu, amb l'increment consegüent de la seguretat jurídica en la regulació dels procediments tributaris”. En l'àmbit de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació, no es pot negar aquest acostament al dret administratiu, ja que l'art. 96 LGT és pràcticament idèntic a l'art. 45 LRJPAC (abans de la seva derogació parcial, produïda, com veurem, per la LAECSP). L'LGT només introdueix un parell de novetats que afecten, com també s'analitzarà més endavant, d'una banda, les garanties dels obligats tributaris en les preses de decisions automatitzades (art. 96.3 *in fine* LGT), i, de l'altra, la validesa jurídica de les imatges electròniques dels documents originals o les seves còpies (art. 96.5 LGT).

El **fonament** de l'aplicació de les TIC en el si de l'Administració tributària en les seves relacions amb els obligats tributaris es troba en el principi d'eficàcia en el servei als interessos generals, consagrat en l'art. 103 de la Constitució espanyola, segons el qual, els principis bàsics que han de presidir l'activitat de l'Administració pública són els de servei, objectivitat, generalitat, eficàcia, jerarquia, descentralització, desconcentració i coordinació.

El principi d'eficàcia

Per al Tribunal Constitucional, l'eficàcia és un vertader principi jurídic, del qual resulta un deure positiu d'actuació d'acord amb les seves exigències, això és, el servei amb objectivitat a l'interès general i amb submissió plena a la llei i al dret (entre d'altres, vegeu les STC 22/1984, de 17 de febrer; 27/1987, de 27 de febrer, i 178/1989, de 2 de novembre). En aquest sentit, s'ha de tenir present que els mitjans tecnològics, sens dubte, permeten accelerar la tramitació dels procediments, alhora que en possibiliten una transparència més gran, en simplificar per a l'obligat tributari l'accés i coneixement del seu estat de tramitació.

1.1. La promoció de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació

D'acord amb el que preveu l'LGT, l'Administració tributària **promou la utilització** de les tècniques i dels mitjans electrònics, informàtics i telemàtics necessaris per al desenvolupament de la seva activitat i l'exercici de les seves competències, amb les limitacions que la Constitució i les lleis estableixin¹.

⁽¹⁾Art. 96.1 LGT.

Aquest precepte recull la preocupació del legislador que l'Administració no quedi al marge dels avenços tecnològics, ja que l'aparició, l'avenç i la difusió de les noves tecnologies de la informació i la comunicació en la nostra societat han comportat transformacions notables en tots els àmbits de l'activitat humana, i l'Administració tributària no en constitueix cap excepció. Per això és **necessari incorporar les TIC**, no sols en l'àmbit intern de l'Administració tributària, sinó també en l'esfera de les seves relacions amb els obligats tributaris.

Comentaris sobre la redacció del precepte normatiu

Ara bé, es poden fer una sèrie d'observacions sobre la redacció d'aquest precepte. En primer lloc, el deure de l'Administració tributària a què es refereix consisteix, simplement, a promoure la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació, que es materialitza en una obligació positiva de fer per part de l'Administració tributària. No obstant això, no conté el mandat d'incorporar de manera directa en la seva activitat i

en les relacions amb els obligats tributaris aquestes tècniques; si bé és cert que, per a implementar-les, un primer pas consisteix a promoure'n la utilització.

En segon lloc, es tracta d'un deure configurat de manera genèrica, ja que no es concreta, d'una banda, la intensitat quantitativa amb la qual s'ha de complir ni, de l'altra, la seva intensitat qualitativa. Intensitat l'apreciació de la qual pot variar considerablement d'una administració tributària a una altra, en funció, per exemple, del nombre d'obligats tributaris sobre els quals exerceixin les seves competències, de la classe de tributs que els corresponguin o del personal de què disposin.

Per tant, la implantació efectiva de les tecnologies de la informació i la comunicació en aquest àmbit pot dependre, en la pràctica, de diversos factors d'índole variada. Deixant de banda les barreres psicològiques, culturals i formatives, un primer factor que pot condicionar la promoció d'aquestes tècniques és de caràcter pressupostari; en segon lloc, poden influir les diferents característiques de les administracions, i, en últim lloc, també pot dependre de l'activitat a la qual s'hagin d'aplicar.

No obstant això, s'ha d'assenyalar que en matèria tributària, atès l'interès públic específic que hi subjau, això és, per la finalitat contributiva inherent als tributs, l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació es converteix en una necessitat més palesa que en la resta d'administracions públiques. Per aquest motiu, s'han invertit molts recursos a aplicar els mitjans tecnològics en l'Administració tributària i s'han creat òrgans que supervisen i doten de coherència el procés d'implementació d'aquests mitjans, com és el cas del Departament d'Informàtica Tributària de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

La tercera de les observacions que cal fer té a veure amb la relació existent entre la informatització interna de l'Administració tributària i la informatització externa o de relació amb els obligats tributaris. Així, convé posar en relleu que on menys obstacles (de tipus pressupostari, tecnològic o de reticència en la seva efectivitat) hi pot haver en la introducció de les tecnologies de la informació i la comunicació és en el nivell intern o organitzatiu de l'Administració tributària (bases de dades que reuneixen informació tributària sobre els obligats tributaris o que recullen la interpretació administrativa, etc.). En canvi, en les relacions externes amb els obligats tributaris és on rauen les dificultats més grans. D'altra banda, no cal oblidar que la informatització i modernització interna de l'Administració tributària constitueixen el primer pas per a la seva translació a les relacions amb els obligats tributaris.

L'última de les observacions que convé fer és que, al marge de l'esforç de l'Administració tributària a promoure les tecnologies de la informació i la comunicació, amb més o menys intensitat, cal un ús social generalitzat d'aquestes tècniques, perquè l'obligat tributari es decideixi a emprar-les en les seves relacions amb l'Administració. En els últims temps, s'ha constatat un augment considerable i progressiu dels obligats tributaris que les utilitzen en aquest àmbit, si bé el percentatge respecte del nombre total d'obligats tributaris encara hauria d'augmentar més.

La regulació actual de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'LGT, per tant, **no estableix un dret de l'obligat tributari** a relacionar-se amb l'Administració per mitjans electrònics.

A la vista de l'art. 96.1 LGT, cal plantejar-se si el deure que s'imposa a l'Administració tributària està configurat, al mateix temps, com un dret dels obligats tributaris a exigir la promoció i utilització efectiva de les tecnologies de la informació i la comunicació en les seves relacions amb l'Administració.

La resposta, en la nostra opinió, com s'ha dit, ha de ser negativa, ja que l'art. 96.1 LGT imposa clarament un mandat a l'Administració, però no determina de manera clara un dret subjectiu de l'obligat tributari a exigir la incorporació d'aquestes tècniques en la relació amb l'Administració, ja que no s'associa cap sanció a l'incompliment d'aquest deure per part de l'Administració tributària.

Per aquest motiu, davant un incompliment d'aquest deure, no sembla possible que els obligats tributaris en puguin exigir i obtenir el compliment, igual que succeeix amb altres deures que l'LGT imposa a l'Administració tributària.

1.2. La relació telemàtica amb l'obligat tributari

De conformitat amb l'LGT, quan sigui compatible amb els mitjans tècnics de què disposi l'Administració tributària, **els ciutadans s'hi poden relacionar** per exercir els seus drets i complir les seves obligacions a partir de tècniques i mitjans electrònics, informàtics o telemàtics amb les garanties i els requisits previstos en cada procediment².

⁽²⁾Art. 96.2 LGT.

De la dicció literal de l'art. 96.2 LGT, es dedueix que la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació en la relació entre Administració i obligats tributaris constitueix una possibilitat a l'abast d'aquests últims, això és, **la seva utilització és de caràcter potestatiu** i a qui correspon l'elecció concreta és a l'obligat tributari, no a l'Administració.

No obstant això, aquest precepte **tampoc no prohibeix que s'imposi el caràcter obligatori** de la via telemàtica a determinats obligats tributaris en algun cas concret.

D'altra banda, d'acord amb l'esmentat apartat 2 de l'art. 96 LGT, cal plantejar-se si aquesta llibertat d'elecció del mitjà per part de l'obligat tributari es produeix en qualsevol cas. És a dir, si l'obligat tributari té dret a triar el mitjà informàtic per a relacionar-se amb l'Administració sempre que ho vulgui, i, com a conseqüència, si l'Administració té el deure de posar a la seva disposició les possibilitats tècniques necessàries per a permetre aquesta via de comunicació.

El dret subjectiu a la relació telemàtica amb l'Administració tributària

Igual que s'ha comentat anteriorment, la resposta, en la nostra opinió, ha de ser negativa, ja que no cal oblidar el caràcter discrecional de la implantació dels mitjans informàtics i telemàtics en l'activitat administrativa. Per tant, perquè l'obligat tributari pugui triar el mitjà informàtic en les seves relacions amb l'Administració, aquesta possibilitat ha d'estar reconeguda en la normativa corresponent del procediment tributari. Si aquest reconeixement normatiu no existeix, l'obligat tributari no pot triar aquest mitjà informàtic en les seves relacions administratives, ja que és necessari el seu reconeixement normatiu, com diu l'art. 96.2 LGT, amb les garanties i els requisits previstos en cada procediment.

Aquesta constitueix, com veurem més endavant, la novetat principal introduïda per la Llei 11/2007, de 22 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics, que, en l'art. 6, proclama el dret d'aquests ciutadans a relacionar-se amb l'Administració pública utilitzant mitjans electrònics.

1.3. Els procediments tributaris per via telemàtica

L'LGT disposa que els **procediments** i actuacions en els quals s'utilitzin tècniques i mitjans electrònics, informàtics i telemàtics garanteixin la identificació de l'Administració tributària actuant i l'exercici de la seva competència. A més, quan l'Administració tributària actui de manera automatitzada s'ha de garantir la identificació dels òrgans competents per a la programació i supervisió del sistema d'informació i dels òrgans competents per a resoldre els recursos que es puguin interposar³.

⁽³⁾Art. 96.3 LGT.

Aquesta disposició de l'LGT es refereix als procediments tributaris per via telemàtica. En aquesta tendència imparable de substitució del suport paper per l'informàtic, adquireix cada vegada més importància el concepte d'**expedient electrònic**. A aquesta noció d'*expedient electrònic* es refereix l'art. 86.4 RGGIT. En efecte, aquest precepte descriu l'expedient electrònic com el conjunt de documents electrònics corresponents a un procediment administratiu, sigui quin sigui el tipus d'informació que continguin.

L'expedient electrònic

Amb relació a aquests expedients electrònics, aquest precepte reglamentari assenyala que la foliació es pot dur a terme mitjançant un índex electrònic, signat o segellat per l'Administració, òrgan o entitat actuant, segons escaigui. Aquest índex ha de garantir la integritat de l'expedient electrònic i n'ha de permetre la recuperació sempre que calgui, i és admissible que un mateix document formi part de diferents expedients electrònics.

Així mateix, l'art. 86.4 RGGIT disposa que la remissió d'expedients pot ser substituïda als efectes legals per la posada a disposició de l'expedient electrònic, i l'interessat té dret a obtenir-ne una còpia.

Doncs bé, d'acord amb aquest art. 96.3 LGT, en els procediments tributaris telemàtics, s'ha de garantir la **identificació de l'Administració** tributària actuant i l'exercici de la seva competència. Aquesta previsió la desplega l'RGGIT, que assenyala que l'Administració tributària actuant en els procediments i actuacions en els quals s'utilitzin tècniques i mitjans electrònics, informàtics o telemàtics es pot identificar mitjançant sistemes de codis o signatures electròniques, prèviament aprovats per l'òrgan competent i publicat en el butlletí oficial que correspongui⁴.

⁽⁴⁾Art. 83 RGGIT.

Lectura recomanada

A. M. Delgado García; R. Oliver Cuello (2007). "La actuación administrativa automatizada. Algunas experiencias en el ámbito tributario". *Revista Catalana de Derecho Público* (núm. 35).

Identificació de l'Administració tributària actuant

En aquest sentit, el segon apartat de l'art. 83 RGGIT disposa que d'igual manera poden ser identificats els òrgans actuants i els seus titulars, quan la naturalesa de l'actuació o del procediment així ho requereixi. Així mateix, s'ha de garantir l'exercici de la seva competència. I l'art. 83 RGGIT, en l'apartat 3, finalitza establint que l'Administració tributària ha de publicar en el butlletí oficial corresponent els codis que serveixin per a confirmar l'establiment amb ella de comunicacions segures amb els ciutadans en xarxes obertes. Les comunicacions en xarxes tancades es regeixen per les seves regles específiques.

D'altra banda, cal destacar que en aquest art. 96.3 LGT, a diferència del que s'estableix en l'art. 45.3 LRJPAC, es fa un esment específic a l'**actuació de manera automatitzada** de l'Administració tributària. És a dir, s'està considerant

el fenomen de la informàtica decisional o, el que és el mateix, la substitució de la intel·ligència humana per la intel·ligència artificial (una aplicació informàtica) en la presa de decisions tributàries.

L'art. 96.3 LGT s'ha de posar en relació amb l'art. 100.2 LGT, que declara que té la consideració de resolució la resposta efectuada de manera automatitzada per l'Administració tributària en els procediments en què estigui prevista aquesta forma de terminació.

La informàtica decisional

En aquest context d'implantació i desenvolupament de l'Administració electrònica, adquireixen suma importància els processos de presa de decisions en els quals intervé d'una manera transcendental la informàtica. És la denominada *informàtica decisional* i que es regula, per primera vegada en un text legal d'aquestes característiques, en la Llei general tributària vigent. Segons el nostre parer, és positiu que en l'LGT es faci un esment específic a la informàtica decisional.

En definitiva, l'art. 96.3 LGT estableix una **garantia addicional** aplicable en els casos en què l'Administració tributària utilitzi la informàtica decisional, consistent en què en aquests casos no sols s'ha d'identificar l'Administració tributària actuant i l'exercici de la seva competència, sinó també els òrgans competents per a la programació i supervisió del sistema d'informació i dels òrgans competents per a resoldre els recursos que es puguin interposar. Aquesta previsió mereix, com hem dit, una valoració positiva, ja que estableix un nou dret dels obligats tributaris quan es produeix la presa de decisions automatitzades, que són cada vegada més freqüents en l'àmbit de l'Administració electrònica tributària.

1.4. L'aprovació dels programes i aplicacions informàtics

Segons estableix l'LGT, els programes i aplicacions electrònics, informàtics i telemàtics que són utilitzats per l'Administració tributària per a l'exercici de les seves potestats han de ser **aprovats prèviament** per aquesta en la manera com es determini reglamentàriament⁵.

⁽⁵⁾Art. 96.4 LGT.

Es tracta d'una previsió que persegueix dotar de **transparència**, encara que sigui mínima, el funcionament de les eines tècniques que utilitza l'Administració tributària en el desenvolupament de les seves funcions i en les seves relacions amb els obligats tributaris, ja que el programa o aplicació concrets poden influir en l'òrgan administratiu corresponent quan dicta un acte.

Mesura que té una doble conseqüència: d'una banda, permet a l'obligat tributari que es pugui defensar davant una utilització indeguda d'aquestes tècniques; i, de l'altra, li possibilita el coneixement dels requisits de tipus tècnic que ha de reunir per tal de poder-se relacionar amb l'Administració tributària.

La publicitat dels programes i aplicacions

Si bé és cert que en l'art. 96.4 LGT no es fa referència a la "difusió pública de les característiques" d'aquests programes o aplicacions informàtics, com feia l'art. 45.4 LRJPAC (abans de ser derogat per la LAECSP), entenem que l'LGT sí que imposa la publicitat de la seva aprovació, que ha de ser concretada per via reglamentària. El que no tindria sentit és una aprovació dels programes i aplicacions informàtics que es mantingués en secret, ja que, precisament, entenem, com s'ha dit, que la finalitat d'aquest precepte és la d'informar els obligats tributaris sobre els mitjans tecnològics que usa l'Administració tributària.

En aquest punt, es troba a faltar la regulació expressa de les conseqüències que es deriven de la falta de publicitat dels programes l'ús dels quals s'aprova. Atesa la inexistència d'una causa específica de nul·litat de ple dret, les decisions que s'adoptin substancialment d'acord amb programes i aplicacions informàtiques que no hagin estat aprovats segons els criteris establerts legalment i que no tinguin la publicitat necessària, incorren en un vici d'anul·labilitat, ja que no es tracta d'una mera irregularitat no invalidant, ja que, més enllà d'un simple defecte de forma sense més transcendència, ens trobem davant un incompliment de rellevància substantiva o material, que es projecta sobre el contingut de l'actuació administrativa.

Però no solament l'Administració ha de fer publicitat dels nous programes o aplicacions informàtics, sinó també de qualsevol modificació posterior, tret que consisteixin en alteracions que no afectin substancialment els resultats dels tractaments d'informació que efectuin.

I, com assenya la preàmbul de la Resolució, d'11 d'abril de 2001, de l'Agència Estatal d'Administració Tributària sobre assistència als contribuents i ciutadans en la seva identificació telemàtica davant les entitats col·laboradores en ocasió de la tramitació de procediments tributaris, "raons de seguretat aconsellen estendre aquesta previsió d'aprovació i publicació a tots els casos en què l'Administració pública intervé en ocasió de la realització d'actuacions dels particulars amb una transcendència jurídica rellevant".

Un tema que cal concretar amb relació a aquesta previsió és, precisament, delimitar quin **tipus de publicitat** és exigible: si la publicació en el butlletí oficial corresponent o si n'hi ha prou amb la difusió per altres mitjans propis de l'àmbit administratiu, com els taulers d'anuncis o, fins i tot, per Internet. De la lectura de l'art. 96.4 LGT no es dedueix que s'hagi de recórrer als butlletins oficials; per tant, tret que s'estableixi el contrari en algun supòsit, s'ha d'entendre que serveix a aquest efecte la difusió per qualsevol altre mitjà que permeti a l'obligat tributari tenir constància de tots aquests punts.

Consulta en el web de l'Administració tributària corresponent

En aquest sentit es pronuncia l'art. 85 RGGIT, que es refereix a l'aprovació i difusió d'aplicacions en els supòsits d'actuació automatitzada. Aquest precepte reglamentari estableix, en l'apartat 1, que en els casos d'actuació automatitzada, les aplicacions informàtiques que efectuin tractaments d'informació el resultat dels quals sigui utilitzat per l'Administració tributària per a l'exercici de les seves potestats i per les quals es determini directament el contingut de les actuacions administratives, han de ser prèviament aprovades mitjançant una resolució de l'òrgan que ha de ser considerat responsable a l'efecte de la impugnació dels actes administratius corresponents. Quan es tracti de diferents òrgans de l'Administració tributària no relacionats jeràrquicament, l'aprovació correspon a l'òrgan superior jeràrquic comú de l'Administració tributària de què es tracti, sense perjudici de les facultats de delegació establertes en l'ordenament jurídic.

L'apartat 2 d'aquest art. 85 RGGIT Afegeix que els interessats poden conèixer la relació d'aquestes aplicacions mitjançant una consulta en el web de l'Administració tributària corresponent, que inclouen la possibilitat d'una comunicació segura d'acord amb el que preveu aquest art. 83.3 d'aquesta norma reglamentària.

1.5. La validesa jurídica del document electrònic

Amb relació a la validesa dels documents electrònics en matèria tributària, la doctrina s'ha plantejat la conveniència de l'existència d'una **regulació específica** en aquesta matèria, al marge de la regulació comuna existent, atesa la particularitat del suport electrònic i per les disfuncions que, en cas contrari, podria crear. No obstant això, tot i que, ateses les peculiaritats del suport electrònic, calgui en algun aspecte concret aprovar una regulació pròpia, és defensible l'aplicació de la normativa comuna relativa als documents per a evitar disparitats.

Sobre això, l'LGT disposa que els documents emesos, sigui quin sigui el seu suport, per mitjans electrònics, informàtics o telemàtics per l'Administració tributària, o els que aquesta emeti com a còpies d'originals emmagatzemats per aquests mateixos mitjans, i també les imatges electròniques dels documents originals o les seves còpies, tenen la mateixa **validesa i eficàcia** que els documents originals, sempre que en quedi garantida l'autenticitat, integritat i conservació i, si escau, la recepció per l'interessat, i també el compliment de les garanties i dels requisits exigits per la normativa aplicable⁶.

⁶Art. 96.5 LGT.

Observacions sobre la redacció del precepte normatiu

Amb relació a la redacció d'aquesta norma, cal tenir present, en primer lloc, que sorprèn l'ús que es fa dels termes *original* i *còpia*, ja que, quan es tracta de documents informàtics, no té sentit parlar de còpies i originals, ja que tant el document generat originalment com el duplicat són idèntics.

D'altra banda, el legislador equipara els documents en suport electrònic, informàtic o telemàtic, quan no són termes coincidents, especialment des del punt de vista del diferent grau de satisfacció de les exigències d'autenticitat, integritat i conservació. Mentre que la informàtica, a diferència de l'electrònica, fa referència al tractament automàtic de la informació, la telemàtica implica la comunicació entre equips informàtics diferents.

No obstant això, la veritat és que el legislador utilitza sovint aquesta terminologia, que s'ha acabat imposant en aquest àmbit, i que al·ludeix de manera indistinta als mitjans electrònics, informàtics i telemàtics.

En definitiva, es pot parlar de **document electrònic**, en la nostra opinió, com l'instrument mitjançant el qual s'expressen conceptes, idees o voluntats, utilitzant per a això com a suport els mitjans informàtics i les telecomunicacions.

Quant als **requisits** concrets que es recullen en l'art. 96.5 LGT, es tracta d'unes exigències que es deuen a les peculiaritats del suport informàtic i que (pel que fa als dos primers) no es preveuen, almenys de manera expressa, respecte dels documents emesos en qualsevol altre suport, com pot ser el paper, encara que, evidentment, també s'han de respectar en aquest tipus de suport.

Requisits de validesa del document electrònic

El primer dels requisits, relatiu a la validesa de l'acte, és que s'ha de garantir l'autenticitat del document, això és, s'ha d'assegurar la identitat de l'òrgan administratiu que el va emetre i la vinculació de la seva autoria amb el contingut de l'acte. Aquesta exigència es pot salvar mitjançant l'ús de la signatura electrònica.

El segon requisit consisteix a garantir la integritat del document, per tal d'impedir manipulacions eventuais de l'acte dictat no autoritzades. Així mateix, mitjançant l'ús de la signatura electrònica es pot complir aquesta nova exigència.

El tercer requisit és assegurar-ne la conservació, com a supòsit per a l'exercici correcte de les funcions administratives i per a la defensa dels drets dels obligats tributaris. I l'últim és la garantia de la recepció per l'interessat, quan els actes que contenen aquest tipus de documents hagin de ser notificats, com a supòsit d'eficàcia d'aquests.

Per acabar el comentari d'aquest precepte, convé fer referència a la novetat introduïda per l'LGT amb relació a l'LRJPAC, relativa a la validesa jurídica de les **imatges electròniques dels documents** originals o les còpies.

Les imatges electròniques dels documents en paper

Es tracta d'una mesura positiva, segons el nostre parer, que permet, per exemple, poder arxivar informàticament les imatges dels justificants de recepció, de tal manera que si un tribunal en demanés una còpia, es podria facilitar la imatge arxivada amb la mateixa validesa que si es compulsés la fotocòpia del justificant de recepció original. També té summa importància amb relació a la potenciació de l'ús de l'expedient electrònic, ja que facilita la conversió del suport paper en electrònic i permet que un expedient que s'ha iniciat en suport de paper es pugui informatitzar i convertir-se així en un expedient electrònic.

Amb relació a aquesta qüestió de la digitalització de documents i les imatges electròniques, l'art. 86.3 RGGIT estableix que les administracions tributàries poden obtenir imatges electròniques de documents, amb la mateixa validesa i eficàcia, mitjançant processos de digitalització que en garanteixin l'autenticitat, la integritat i la conservació del document imatge, del qual s'ha de deixar constància. En aquest cas, el document origen pot ser destruït, tret que una norma legal o reglamentària imposi un deure de conservació específic.

2. El dret a la relació telemàtica

2.1. La Llei d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics

La LAECSP pretén promoure l'ús de les TIC en les relacions entre l'Administració pública i els ciutadans. El fonament d'aquesta norma cal buscar-lo en el **principi d'eficàcia** de l'actuació administrativa, establert en l'art. 103 de la Constitució espanyola.

Quant al **títol competencial**⁷, la LAECSP té caràcter bàsic i, d'acord amb el que estableix la disposició final primera, s'articula a partir de les competències de l'Estat que li reconeix la Constitució espanyola: bases del règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú.

⁽⁷⁾Art. 149.1.18a. CE.

Pel que fa a l'**àmbit d'aplicació**⁸, la norma s'aplica tant a les administracions públiques –entenent com a tals l'Administració general de l'Estat, les administracions de les comunitats autònomes i les entitats locals, i també les entitats de dret públic vinculades o dependents–, com als ciutadans en les seves relacions amb les administracions públiques, així com a les relacions que estableixin entre elles les diferents administracions públiques.

⁽⁸⁾Art. 2 LAECSP.

Quant a l'**aplicació de la LAECSP en l'àmbit tributari**⁹, segons l'LGT, les disposicions generals sobre el procediment administratiu resulten d'aplicació supletòria en l'àmbit tributari. Així, en matèria d'Administració electrònica, preval el que disposa la normativa tributària, això és, les previsions contingudes en l'LGT (que es troben en seu procedimental), i també el que estipula la normativa tributària de desplegament reglamentari de l'LGT. La LAECSP s'aplica de manera supletòria i l'LRJPAC és la norma supletòria d'aquesta última.

⁽⁹⁾Art. 97 LGT.

Lectura recomanada

R. Oliver Cuello (2009). "El derecho del obligado tributario a relacionarse con la Administración por medios electrónicos". *Revista de Información Fiscal* (núm. 96).

Aplicació supletòria de la LAECSP en l'àmbit tributari

Sobre això, cal tenir en compte que la LAECSP és una llei especial amb relació al seu objecte, perquè regula una matèria específica, l'Administració electrònica, dins de la regulació comuna del procediment administratiu, matèria en la qual l'LRJPAC és la llei general. En aquest sentit, l'especialitat de la LAECSP per raó de la matèria implica dues conseqüències importants. D'una banda, en cas de conflicte entre aquesta norma i la general, preval l'especial. De manera que el que disposa la LAECSP representa la inaplicació dels preceptes de l'LRJPAC amb els quals entri en antinòmia o conflicte normatiu. I, d'una altra banda, l'LRJPAC és la llei general i supletòria de la LAECSP, i aquesta última és una llei especial per a l'àmbit material de l'Administració electrònica.

Aquest sistema de fonts descrit només altera d'ordre en cas que el procediment sectorial en qüestió contingui, al seu torn, determinacions específiques en matèria d'Administració electrònica. En aquest cas, pel que fa a l'Administració electrònica, la LAECSP constitueix la llei general respecte de la llei sectorial específica, de manera que la primera disposició que cal considerar en la prelación de les fonts és el règim específic

d'Administració electrònica contingut en la llei sectorial. Supletòriament, és aplicable, en primer lloc, la LAECSP i, en segon lloc, l'LRJPAC.

Això és precisament el que succeeix en l'àmbit tributari, de manera que, en matèria d'Administració electrònica preval el que disposa la normativa tributària, això és, les previsions contingudes en l'LGT (regulades en seu procedimental), i també el que estipula en aquesta matèria la normativa tributària de desplegament reglamentari d'aquesta LGT, de manera que la LAECSP és d'aplicació supletòria i l'LRJPAC, al seu torn, constitueix una norma supletòria d'aquesta última. En qualsevol cas, és difícil que es produeixin conflictes normatius entre l'LGT i la LAECSP, ja que aquesta última amplia els drets i garanties regulats per la primera, sense contravenir el que preveu la normativa tributària. I quant a les normes de desplegament de l'LGT, ja s'estan adaptant en les últimes disposicions aprovades als preceptes de la LAECSP, com succeeix, per exemple, amb el Reglament general de gestió i inspecció tributàries.

També cal tenir en compte, que la **disposició derogatòria** única de la LAECSP estableix la derogació d'una sèrie de preceptes de l'LRJPAC: art. 38.9 (registres telemàtics), art. 45.2 (compatibilitat amb els mitjans tècnics de l'Administració), art. 45.3 (identificació dels òrgans), art. 45.4 (aprovació dels programes i aplicacions), art. 59.3 (notificacions telemàtiques) i la disposició addicional divuitena (obligatorietat de l'ús de la via telemàtica).

I, finalment, quant a l'**entrada en vigor**¹⁰ de la norma, la LAECSP estableix que, en l'àmbit de l'Administració general de l'Estat, els drets reconeguts en l'art. 6 de la llei poden ser exercits a partir del 31 de desembre de 2009. Per la seva banda, estableix el mateix per a les comunitats autònomes i els ens locals, "sempre que ho permetin les seves disponibilitats pressupostàries", amb la qual cosa queda molt diluïda l'efectivitat d'aquesta norma en els àmbits autonòmic i local.

⁽¹⁰⁾DF 3a. LAECSP.

En **conclusió**, resulta clara l'aplicació supletòria de la LAECSP en els aspectes no regulats per l'LGT. Per tant, el dret a relacionar-se amb l'Administració tributària reconegut en l'art. 6.1 LAECSP es troba plenament vigent en l'àmbit tributari. No obstant això, per a evitar problemes interpretatius, segons el nostre parer, seria desitjable una modificació de l'LGT, especialment de l'art. 96 LGT, per adaptar-lo al contingut de la LAECSP, sobretot pel que fa al reconeixement del dret de l'obligat tributari a relacionar-se amb l'Administració utilitzant mitjans electrònics. És més, fins i tot seria defensable la supressió d'aquest art. 96 LGT i la remissió en bloc a la normativa administrativa comuna, ja que no hi ha cap especialitat tributària en aquest camp.

2.2. El dret del ciutadà a relacionar-se amb les administracions per mitjans electrònics

L'art. 6 LAECSP es refereix als drets dels ciutadans. El primer apartat d'aquest precepte reconeix el principal dret previst per aquesta norma, mentre que l'apartat 2 d'aquest art. es dedica al reconeixement d'una sèrie de drets associats i de menys transcendència jurídica.

La LAECSP determina que es reconeix als ciutadans el **dret a relacionar-se amb les administracions públiques utilitzant mitjans electrònics** per a l'exercici dels drets previstos en l'art. 35 de la Llei 30/1992, i també per a obtenir informacions, fer consultes i al·legacions, formular sol·licituds, manifestar consentiment, entaular pretensions, efectuar pagaments, fer transaccions i oposar-se a les resolucions i als actes administratius¹¹.

⁽¹¹⁾Art. 6.1 LAECSP.

La LAECSP consagra la relació amb les administracions públiques per mitjans electrònics com un **dret dels ciutadans** i com una obligació correlativa per a aquestes administracions de dotar-se dels mitjans i sistemes electrònics perquè aquest dret es pugui exercir. El reconeixement d'aquest dret i la seva obligació corresponent s'erigeixen així en l'eix central de la LAECSP.

El dret dels ciutadans a la relació telemàtica amb les administracions

El reconeixement d'aquest nou dret constitueix la novetat principal d'aquesta LAECSP amb relació a la regulació actual dels drets i garanties de l'obligat tributari enfront de l'Administració electrònica, ja que, com s'ha comentat, aquest dret no es troba reconegut actualment per l'LGT.

El terme de *ciutadans* es troba definit, als efectes de la LAECSP, en l'annex, en la lletra *h*, i estableix que s'entenen com qualssevol persones físiques, persones jurídiques i ens sense personalitat, que es relacionin o siguin susceptibles de relacionar-se, amb les administracions públiques.

De manera que aquests drets afecten tant persones físiques com jurídiques, i també qualssevol entitat sense personalitat jurídica, ja siguin de nacionalitat espanyola o no, ja siguin residents en territori espanyol o no.

Afortunadament, el legislador ha estat molt clar i categòric a l'hora de reconèixer la major part dels drets recollits en l'art. 6 LAECSP, que no requereixen una interpretació sistemàtica per a conèixer-ne l'àmbit d'aplicació.

Quant a les **conseqüències jurídiques** davant un possible incompliment per l'Administració pública obligada, a causa d'una inactivitat que provoqui la vulneració del dret, hi ha dues vies de reaccionar enfront d'aquesta lesió: la de la responsabilitat patrimonial de l'Administració i la de la reclamació davant la inactivitat de l'Administració.

Mitjans de reacció enfront de la vulneració del dret reconegut

Amb relació a la primera via apuntada, cal assenyalar que constitueix una manera de reacció davant la inactivitat de l'Administració, d'acord amb la regulació que s'efectua en els art. 139 i següents LRJPAC respecte de la responsabilitat patrimonial de l'Administració pública. En aquest cas, ens trobaríem davant la inactivitat en l'establiment, prestació i desenvolupament de serveis públics als quals està obligada l'Administració, cosa que exigeix la indemnització pel dany causat per no haver-se fet efectiu el dret concret de què es tracti, com pot ser el de relacionar-se electrònicament amb l'Administració.

La segona via de reacció apuntada constitueix la reclamació davant la inactivitat de l'Administració, que és, sense embuts, la via típica per a aconseguir un compliment efectiu dels drets reconeguts per la normativa. Aquesta possibilitat passaria per la reclamació formal prèvia davant l'Administració per la inactivitat que comportés vulnerar el dret de la LAECSP de què es tracti, segons el previst per l'art. 29.1 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, de la jurisdicció contenciosa administrativa.

El supòsit d'aquesta reclamació per inactivitat i del contenciós judicial posterior és que l'Administració "estigui obligada a fer una prestació concreta en favor d'una o diverses

persones determinades, que hi tinguessin dret”, segons el precepte esmentat. Si no es produeix aquesta activitat, per tant, es produeix infracció de l'ordenament jurídic, d'acord amb el que disposa l'art. 70.2 LJCA.

D'acord amb el que assenyala l'exposició de motius de l'LJCA, la reclamació prèvia “perseguix senzillament donar a l'Administració l'oportunitat de resoldre el conflicte i d'evitar la intervenció judicial”. Si en tres mesos l'Administració no ha complert el sol·licitat o no hagi arribat a un acord amb els interessats, queda expedida la via contenciosa, segons l'art. 29.1 LJCA.

En conseqüència, tal com indica l'exposició de motius de l'LJCA, es tracta d'un instrument “per a combatre la passivitat i les dilacions administratives”, ja que “el demandant pot pretendre de l'òrgan jurisdiccional que condemni l'Administració a complir les seves obligacions en els termes concrets en què estiguin establertes” (art. 32.1 LJCA). Així mateix, es poden sol·licitar les indemnitzacions de danys i perjudicis per la no-efectivitat dels drets reconeguts.

Quant a la configuració concreta del dret reconegut en l'art. 6.1 LAECSP, cal entendre per **mitjà electrònic**, d'acord amb les definicions de l'annex de la LAECSP, el mecanisme, instal·lació, equip o sistema que permet produir, emmagatzemar o transmetre documents, dades i informacions, incloses qualssevol xarxes de comunicació obertes o restringides¹², com Internet, telefonia fixa i mòbil o d'altres.

(12) Annex de la LAECSP.

D'altra banda, les excepcions al dret a la interactuació electrònica s'han de derivar d'una llei, ja que la LAECSP preveu que una llei pugui establir o que se n'infereixi que no és possible la utilització del mitjà electrònic¹³. Això sense perjudici que, en virtut de la disposició final tercera LAECSP, les administracions autonòmiques i locals no tinguin la plena obligació de fer efectiu aquest dret.

(13) Art. 27.1 LAECSP.

També cal destacar que la Llei exigeix, en general, el **consentiment exprés per a la comunicació electrònica**, i també reconeix la possible revocació del consentiment inicial. Això no impedeix la possibilitat d'imposar reglamentàriament la interactuació electrònica¹⁴.

(14) Art. 27.2 i 6 LAECSP.

Una altra qüestió relacionada amb el dret reconegut en l'art. 6.1 LAECSP és la de l'**obligatorietat o no d'utilitzar models normalitzats** en la interactuació electrònica. La LAECSP obliga l'Administració a posar a disposició dels interessats els models o sistemes electrònics corresponents de sol·licitud a la seu electrònica, però no n'imposa al ciutadà expressament l'ús¹⁵. I això és criticable, ja que cal suposar que l'opció del ciutadà quan decideix iniciar per via electrònica un procediment comporta ja la càrrega d'utilitzar els instruments necessaris, per raons estrictament tècniques.

(15) Art. 35 LAECSP.

La utilització de models normalitzats

Efectivament, l'exigència d'utilitzar els models o sistemes electrònics normalitzats té la seva justificació en la interconnexió de les bases de dades, l'agilitat del tractament de la informació necessària per a la impulsió del procediment, una reducció important dels terminis necessaris, la possibilitat del mateix dret a no aportar documents en poder de les administracions, etc. No obstant això, malgrat l'existència de totes aquestes raons tècniques, el legislador no ha regulat expressament l'obligatorietat d'utilitzar models o sistemes electrònics normalitzats en la interactuació electrònica. Més aviat, al contrari, l'art. 24.2 LAECSP assenyala que “tot registre electrònic admet qualsevol sol·licitud, escrit o comunicació” i l'art. 24.3 de la mateixa norma assenyala que “hi ha d'haver almenys

un sistema de registre que admeti tot tipus de sol·licituds, escrits i comunicacions dirigits a aquesta Administració pública". De manera que una inadmissió per no haver utilitzat els models o sistemes preestablerts seria contrària al dret d'accés general de l'art. 6.1 LAECSP, fonamentat també pel que preveu l'art. 24 de la mateixa Llei. Entenem que aquesta solució pot ser totalment insatisfactòria per a l'Administració, i generar no poques disfuncions i llastrar l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació.

Aquesta qüestió està millor resolta en l'àmbit tributari, en què la utilització de models normalitzats adquireix una rellevància especial. L'art. 98.3 LGT és d'un estil similar al de l'art. 35 LAECSP. No obstant això, l'RGGIT sí que imposa encertadament l'ús de models i formularis electrònics en la relació telemàtica (art. 88 i 89).

En l'àmbit tributari, la no-utilització del model aprovat per a la presentació telemàtica de la declaració provoca el requeriment d'esmena corresponent. És més, en la pràctica, el mateix sistema informàtic emet un missatge d'error perquè l'obligat tributari procedeixi a esmenar l'anomalia de tipus formal detectada en el procés de transmissió telemàtica de la declaració.

Seguint amb l'anàlisi de l'art. 6.1 LAECSP, cal destacar que aquest precepte es troba molt lligat amb l'art. 8 de la mateixa norma, que constitueix una projecció concreta del **principi d'igualtat material** que incorpora l'art. 6.1, i adquireix una dimensió prestacional.

El principi d'igualtat material

L'art. 8.1 LAECSP disposa que les administracions públiques han d'habilitar diferents canals o mitjans, i garantir en tot cas que hi accedeixin tots els ciutadans, amb independència de les seves circumstàncies personals, mitjans o coneixements, de la manera que estimin adequada.

Si bé la garantia és per a tots els ciutadans, la mateixa norma té presents especialment les barreres que es poden produir enfront d'aquest accés efectiu que es garanteix. Es tracta, en definitiva, de la falta de coneixement, també denominada *analfabetisme digital*, la falta de mitjans o limitacions econòmiques, i també les circumstàncies personals, com les limitacions físiques o psíquiques especials que puguin concórrer en el ciutadà.

Finalment, cal fer referència a l'**obligatorietat d'existència de seus i registres electrònics** que conté la LAECSP i que, sens dubte, es troba molt relacionada amb el dret proclamat en l'art. 6.1 d'aquesta norma. En coherència amb la proclamació general del dret d'accés electrònic, ha desaparegut el límit anteriorment imposat pel derogat art. 38.9 LRJPAC, en virtut del qual els registres telemàtics només estaven habilitats per a les sol·licituds, escrits i comunicacions relatius als procediments i tràmits que s'especificuessin en la norma que els creava.

Ara, la regulació continguda en la LAECSP¹⁶ es pot considerar força avançada, ja que supera l'especialitat típica d'aquest tipus de registres i es decanta clarament per la seva polivalència i la interoperabilitat, la qual cosa constitueix un dret del ciutadà de gran rellevància enfront de l'Administració electrònica.

⁽¹⁶⁾Art. 24 a 26 LAECSP.

2.3. Altres drets del ciutadà enfront de l'Administració electrònica

El segon apartat de l'art. 6 LAECSP reuneix, com s'ha assenyalat, una sèrie de drets del ciutadà enfront de l'Administració electrònica, que es deriven del dret principal a relacionar-se amb l'Administració per mitjans electrònics.

1) Dret a triar entre els canals electrònics

La LAECSP¹⁷ reconeix el dret a triar, entre els que es trobin disponibles a cada moment, el **canal pel qual relacionar-se per mitjans electrònics** amb les administracions públiques.

⁽¹⁷⁾Art. 6.2.a LAECSP.

Com hem comentat, la LAECSP estableix que les administracions públiques han d'habilitar diferents **canals o mitjans per a la prestació dels serveis electrònics**¹⁸, i han de garantir en tot cas que hi accedeixin tots els ciutadans, amb independència de les seves circumstàncies personals, mitjans o coneixements, de la manera que estimin adequada.

⁽¹⁸⁾Art. 8.1 LAECSP.

Canals per a la prestació dels serveis electrònics

S'entenen per *canals*, segons la definició que s'estableix en l'annex de la mateixa LAECSP, "les estructures o els mitjans de difusió dels continguts i serveis, incloent-hi el canal presencial, el telefònic i l'electrònic, i també d'altres que existeixin en l'actualitat o puguin existir en el futur (dispositius mòbils, televisió digital terrestre, etc.)". En qualsevol cas, convé no oblidar la funció que exerceix el dret a la revocació de la voluntat de relacionar-se electrònicament amb l'Administració, reconegut expressament en l'art. 27.1 LAECSP en general, i en el 28.4 LAECSP per a l'àmbit de les notificacions.

No s'està referint al dret a triar entre la via presencial i la via electrònica, sinó al **dret a triar entre els canals que permetin la relació electrònica**, com poden ser Internet, serveis de missatgeria mòbil, de telefonia fixa o mòbil, de televisió digital terrestre, etc. O bé acudir presencialment a algun punt d'atenció ciutadana a les oficines de l'Administració pública corresponent, per a la prestació del servei electrònic.

L'elecció entre els canals electrònics que es trobin disponibles per a cada relació concreta amb l'Administració pública, en la nostra opinió, no hauria de generar cap tipus de problemes ni a l'Administració ni al ciutadà, atès que tots comporten la digitalització de la informació, que és la característica fonamental de la via electrònica.

2) Dret a no aportar dades que estiguin en poder de les administracions públiques

La LAECSP estableix el **dret a no aportar les dades ni documents que estiguin en poder de les administracions públiques**, les quals han d'utilitzar mitjans electrònics per a recaptar aquesta informació sempre que, en el cas de dades de caràcter personal, es tingui el consentiment exprés dels interessats en els termes establerts per la LOPD o una norma amb rang de llei així ho determini¹⁹.

⁽¹⁹⁾Art. 6.2.b LAECSP.

Per la seva banda, la LAECSP, per a un exercici eficaç d'aquest dret, determina que cada Administració ha de **facilitar l'accés de la resta d'administracions públiques** a les dades relatives als interessats que estiguin en el seu poder i es trobin en suport electrònic, i especificar les condicions, els protocols i els criteris funcionals o tècnics necessaris per a accedir a aquestes dades amb les màximes garanties de seguretat, integritat i disponibilitat, de conformitat amb el que disposa la LOPD²⁰.

⁽²⁰⁾Art. 9.1 LAECSP.

Lectura recomanada

R. Oliver Cuello (2011). "Régimen jurídico de los certificados tributarios". *Revista Española de Derecho Financiero* (núm. 149).

La disponibilitat de les dades requerides per altres administracions

La disponibilitat d'aquestes dades, segons l'apartat 2 d'aquest art. 9 LAECSP, està limitada estrictament a les que són requerides als ciutadans per les restants administracions per a la tramitació i resolució dels procediments i actuacions de la seva competència d'acord amb la seva normativa reguladora. L'accés a les dades de caràcter personal està, a més, condicionat al compliment de les condicions establertes en l'art. 6.2.b LAECSP.

En l'àmbit tributari, el dret a no presentar documents que ja estiguin en poder de l'Administració es regula en l'art. 99.2 LGT, encara que no s'hi fa cap esment al mitjà electrònic.

La regulació del dret en l'LGT

L'art. 99.2 LGT estableix que "els obligats tributaris poden refusar la presentació dels documents que no resultin exigibles per la normativa tributària i dels que hagin estat prèviament presentats per ells mateixos i que es trobin en poder de l'Administració tributària actuant". D'altra banda, d'acord amb l'últim incís de l'art. 99.2 LGT, quan es tracti de dades aportades per terceres persones, l'Administració pot facilitar a l'obligat tributari no haver-los de tornar a presentar si els té en el seu poder, i a aquest efecte, n'hi ha prou amb una ratificació dels aspectes que coneix l'Administració tributària per persones diferents a aquest obligat tributari.

No obstant això, la inclusió de l'expressió *en tot cas*, referida al requeriment, s'aparta, una vegada més, de l'art. 35.f de l'LRJPAC i de les normes reglamentàries dictades en el seu desplegament, que, abans de permetre a l'Administració practicar un requeriment nou, exigeixen que justifiqui en l'expedient la impossibilitat material d'obtenir el document, encara que no es tracti de l'aportació d'un document nou, sinó de la ratificació de les dades específiques pròpies o de tercers, ja aportades, contingudes en aquests documents. D'altra banda, cal destacar que el requeriment improcedent no atès dels documents en qüestió pot determinar, fins i tot, l'anul·labilitat de l'acte administratiu dictat sense tenir en compte l'existència dels documents que van ser sol·licitats indegudament i correctament no presentats per l'obligat tributari, sempre que es fonamenti precisament en aquesta suposada falta de documentació.

A més, s'estableix en l'LGT²¹ una **obligació d'actuar per a les administracions públiques** de transcendència especial, i no sols un dret del ciutadà, que pugui exercir o no a la seva discreció. Aquest text normatiu disposa que quan les administracions públiques puguin disposar de la informació per mitjans electrònics, no poden exigir als interessats l'aportació de certificats de l'Administració tributària amb relació a aquesta informació.

⁽²¹⁾Art. 95.2 LGT.

El deure de sol·licitar la informació a l'Administració tributària

Aquest art. 95.2 LGT és pioner en l'ordenament jurídic i representa un vertader avenç en la protecció de dades de caràcter personal i en els drets i garanties del ciutadà en l'àmbit de les TIC. Com veurem a continuació, representa una regulació més avançada i garantista per al ciutadà que la que ha fet la LAECSP en aquesta matèria.

Efectivament, una crítica que es pot fer a l'art. 6.2.b LAECSP és la relativa al fet que s'ha configurat com un dret de l'administrat i no com una obligació de l'Administració, independent, per tant, de la voluntat d'exercir el dret pel ciutadà. És a dir, l'administrat pot optar per no exercir el dret establert en aquest precepte i decidir si aportar o no les dades i documents requerits per a la seva relació administrativa.

Com hem vist, això no succeeix en l'àmbit tributari, ja que l'art. 95.2 LGT estableix clarament un deure de l'Administració pública, que no requereix necessàriament l'exercici del dret pel ciutadà.

El dret a no aportar dades en poder d'altres administracions, regulat en l'art. 6.2.b LAECSP, està relacionat estretament amb diversos preceptes d'aquesta mateixa norma, com l'art. 9 LAECSP, que regula les transmissions de dades entre administracions públiques, o bé l'art. 27.7 LAECSP, quant a la utilització preferent de mitjans electrònics en les seves comunicacions amb altres administracions públiques, o l'art. 34 LAECSP, que estableix, entre els criteris per a la gestió electrònica, el de la supressió o reducció de la documentació requerida als ciutadans, mitjançant la seva substitució per dades, transmissions de dades o certificacions.

La facilitació de formularis emplenats

Així mateix, aquest dret està relacionat amb el que preveu l'art. 35 LAECSP, que, en el segon apartat, regula l'aportació de còpies digitalitzades de documents pel ciutadà i la possibilitat de l'Administració d'acreditar-ne l'autenticitat sense que s'hagin de presentar físicament els originals per a acarar-los; i també el que estableix l'apartat 3r. d'aquest mateix precepte, que disposa que "els sistemes normalitzats de sol·licitud poden incloure comprovacions automàtiques de la informació aportada respecte de dades emmagatzemades en sistemes propis o pertanyents a altres administracions i, fins i tot, oferir el formulari emplenat, tot o en part, a fi que el ciutadà verifiqui la informació i, si escau, la modifiqui o completi".

Aquesta última disposició es troba clarament relacionada amb l'àmplia experiència de l'Administració tributària en matèria dels esborranys de declaració de l'IRPF, i també la confirmació per diversos canals electrònics. Sobre això, l'art. 98.1 LIRPF assenyala que els contribuents poden sol·licitar que l'Administració tributària els remeti, a efectes merament informatius, un esborrany de declaració. Així mateix, l'art. 98.4 LIRPF disposa que quan el contribuent consideri que l'esborrany de declaració reflecteix la seva situació tributària als efectes d'aquest impost, el pot subscriure o confirmar, en les condicions que estableixi el ministre d'Economia i Hisenda. En aquest supòsit, té la consideració de declaració per aquest impost a l'efecte de la presentació de l'autoliquidació de l'IRPF.

Les previsions d'aquest art. 98 LIRPF es desenvolupen cada any mitjançant una ordre ministerial, que estableix els supòsits i condicions en què és possible presentar la sol·licitud i la confirmació o rectificació de l'esborrany de declaració de l'IRPF per mitjans telemàtics o telefònics.

3) Dret a la igualtat en l'accés electrònic

En la LAECSP es reconeix el dret a la igualtat en l'accés electrònic²² als serveis de les administracions públiques.

⁽²²⁾Art. 6.2.c LAECSP.

L'objecte del dret reconegut en l'art. 6.2.c LAECSP no constitueix la interdicció de la discriminació que es pugui produir per la imposició de la via electrònica en les relacions administratives, qüestió a la qual es refereix l'art. 27.6 LAECSP. Tampoc no té per objecte evitar la possible discriminació que puguin patir els qui optin per no utilitzar el mitjà electrònic, a la qual es refereix l'art. 4.b LAECSP.

L'objecte, per tant, d'aquest art. 6.2.c LAECSP fa referència a la possible discriminació respecte de l'accés electrònic efectiu per a tots als serveis de les administracions públiques.

Discriminacions en l'accés electrònic als serveis públics

A més, no cal perdre de vista que no qualsevol discriminació en l'accés electrònic pot vulnerar el dret a la igualtat previst en aquest precepte. Hi ha situacions de discriminació positiva que, precisament, el que pretenen és afavorir l'accés electrònic de col·lectius determinats, regulant determinades mesures que estableixen, sens dubte, un tracte diferent per als subjectes d'aquests col·lectius. En aquests casos, el tracte diferenciador és perfectament admissible, des d'un punt de vista constitucional, i per descomptat no produeix la vulneració de la igualtat reconeguda per aquest precepte.

Hi pot haver possibles **tractes diferents que rebí el ciutadà a causa de l'exercici d'algun dret** que la Llei li reconeix, com, per exemple, en el cas del dret a triar els diferents canals electrònics disponibles (art. 6.2.a LAECSP), o el dret a utilitzar els diferents sistemes de signatura electrònica (art. 6.2.h LAECSP), o bé el dret a triar les aplicacions o els sistemes per a relacionar-se amb les administracions públiques (art. 6.2.k LAECSP).

La possible vulneració del dret reconegut

En tots aquests casos, pot succeir que el ciutadà rebí un tracte diferent per l'Administració segons el canal, dispositiu de signatura electrònica o aplicació o sistema triats. Així, pot succeir que es produeixi més o menys celeritat en la tramitació administrativa, en la seva interactuació electrònica, a causa de les eleccions legítimes que el ciutadà hagi fet. Per tant, per a enjudiciar la possible vulneració d'aquest dret, cal fer un judici de valor relatiu a l'adequació i al caràcter ponderat de la mesura, tenint en compte tots els interessos en joc.

4) Dret a conèixer electrònicament l'estat dels procediments

La LAECSP reconeix el dret a **conèixer per mitjans electrònics l'estat de tramitació**²³ dels procediments en els quals siguin interessats, excepte en els supòsits en què la normativa d'aplicació estableixi restriccions a l'accés a la informació.

⁽²³⁾Art. 6.2.d LAECSP.

En aquest sentit, la LAECSP estableix²⁴ que en els **procediments administratius gestionats íntegrament electrònicament** l'òrgan que tramita el procediment ha de posar a la disposició de l'interessat un servei electrònic d'accés restringit en què aquest pugui consultar, després d'identificar-se, almenys la informació sobre l'estat de tramitació del procediment, tret que la normativa aplicable estableixi restriccions a aquesta informació. La informació sobre

⁽²⁴⁾Art. 37.1 LAECSP.

l'estat de tramitació del procediment comprèn la relació dels actes de tràmit duts a terme, amb indicació sobre el seu contingut, i també la data en la qual van ser dictats.

Procediments que no es tramiten electrònicament

Així mateix, l'art. 37.2 LAECSP disposa que en la resta dels procediments, s'han d'habilitar igualment serveis electrònics d'informació de l'estat de la tramitació que compreguin, almenys, la fase en la qual es troba el procediment i l'òrgan o unitat responsables.

Quan el procediment no es tramiti per mitjans electrònics, la posada en pràctica d'aquest dret, segons el nostre parer, requereix una inversió important de recursos humans i tecnològics de l'Administració general de l'Estat, que és l'administració que resulta obligada directament, en virtut de la disposició final 3a. LAECSP.

5) Dret a obtenir còpies electròniques

La LAECSP reconeix el dret a **obtenir còpies electròniques**²⁵ dels documents electrònics que formin part de procediments en els quals tinguin la condició d'interessat.

⁽²⁵⁾Art. 6.2.e LAECSP.

El dret a obtenir una còpia dels documents en l'àmbit tributari

L'art. 99.4 LGT fa referència a aquest assumpte, encara que no es troba adaptat al mitjà electrònic. Estableix que "l'obligat que sigui part en una actuació o en un procediment tributari pot obtenir a càrrec seu una còpia dels documents que figurin en l'expedient, tret que afectin interessos de tercers o la intimitat d'altres persones o que així ho disposi la normativa vigent. Les còpies s'han de facilitar en el tràmit d'audiència o, si no, en el d'al·legacions posterior a la proposta de resolució".

Aquest precepte es refereix únicament a l'obligat tributari que sigui "part" en una actuació o en un procediment tributari. Aquest concepte té un abast molt més limitat que el d'*interessat*.

La referència "als interessos de tercers" de l'art. 99.4 LGT, d'altra banda, no pot comportar una interpretació extensiva d'aquest concepte, ja que podria buidar de contingut el dret de qui sol·licita les còpies dels documents, que és part en l'expedient.

El dret a l'obtenció de còpia dels documents, segons l'art. 99.4 LGT, pot ser també denegat quan així ho disposi la normativa vigent. El supòsit més freqüent és constituït per l'art. 23.2 LOPD, quan "obstaculitzi les actuacions administratives tendents a assegurar el compliment de les obligacions tributàries i, en tot cas, quan l'afectat estigui essent objecte d'actuacions inspectores".

L'RGGIT es refereix a l'**obtenció de còpies electròniques** dels documents electrònics que formin part d'un procediment. Concretament, estableix sobre aquest tema que en els casos en els quals els documents que constin en l'arxiu o expedient corresponent estiguin emmagatzemats per mitjans electrònics, informàtics o telemàtics, les còpies s'han de facilitar preferentment per aquests mitjans o en els suports adequats a aquests mitjans, sempre que les disponibilitats tècniques ho permetin²⁶.

⁽²⁶⁾Art. 95.4 RGGIT.

L'obtenció de còpies electròniques en l'RGGIT

No obstant això, els termes d'aquest art. 95.4 RGGIT no estableixen un dret de l'obligat tributari a aquesta obtenció, ja que limita la facilitació de còpies electròniques al fet que "les disponibilitats tècniques ho permetin", la qual cosa resulta criticable i contrasta amb la previsió legal continguda en l'art. 6.2.e LAECSP.

A més, l'art. 6.2.e LAECSP no fa cap referència a la circumstància que el procediment es trobi en curs o bé finalitzat, a diferència de l'art. 99.4 LGT, que només preveu l'exercici d'aquest dret en el tràmit d'audiència o, si no, en el d'al·legacions posterior a la proposta de resolució.

6) Dret a la conservació en format electrònic

La LAECSP reconeix el dret a la **conservació**²⁷ per les administracions públiques dels documents electrònics que formin part d'un expedient.

⁽²⁷⁾Art. 6.2.f LAECSP.

No hi ha dubte que és consubstancial a l'existència d'una administració electrònica la **conservació en format electrònic** dels documents que formin part dels expedients, ja que no es pot entendre i no seria efectiva una administració electrònica si no es conservessin adequadament els documents en format electrònic.

La conservació necessària dels documents en format electrònic

La garantia de la conservació en format electrònic per les administracions públiques dels documents que formen part d'un expedient constitueix, segons el nostre parer, una manifestació de la tasca que el legislador ha de dur a terme en la lluita contra la pretesa vulnerabilitat del suport digital. Els documents electrònics es troben exposats a una sèrie de perills que, evidentment, no amenacen els documents en suport paper. Davant aquestes amenaces, resulta positiu que el legislador remarqui la necessitat de la conservació en format electrònic per les administracions públiques dels documents que formen part d'un expedient administratiu.

La necessitat de conservació d'aquests documents s'ha de posar en relació amb l'existència de procediments de gestió en massa, especialment en l'àmbit tributari, que poden multiplicar els efectes d'aquestes amenaces. Igualment, es troba relacionat amb les mesures d'interoperabilitat necessàries dels sistemes informàtics, i també de l'adopció de mesures tècniques que assegurin una recuperació convenient de la informació en format electrònic, establint les prevencions necessàries amb relació a còpies i sistemes de seguretat.

Ara bé, novament, en aquest cas, es pot fer la mateixa crítica que hem fet abans, és a dir, que es configura un **dret subjectiu** per part d'aquesta norma amb relació a una matèria sobre la qual hauria estat molt més convenient que l'Administració pública establís un deure.

L'inconvenient de l'elecció adoptada pel legislador rau en el fet que aquest dret subjectiu pot ser exercit o no pel ciutadà, mentre que el deure de l'Administració, en atenció a l'evident interès general subjacent, produeix un nivell més gran de garantia per al ciutadà, en no vincular l'interès particular de l'administrat en un procediment l'exercici o no d'aquest dret subjectiu.

7) Dret a usar mitjans d'identificació electrònica

La LAECSP es refereix també al dret a **obtenir els mitjans d'identificació electrònica** necessaris, de manera que les persones físiques poden utilitzar en tot cas els sistemes de signatura electrònica del document nacional d'identitat per a qualsevol tràmit electrònic amb qualsevol administració pública. Així mateix, es preveu el dret a la utilització d'altres sistemes de signatura electrònica²⁸ admesos en l'àmbit de les administracions públiques.

⁽²⁸⁾Art. 6.2.g i h LAECSP.

Quant a les formes d'identificació i autenticació, la LAECSP disposa que les administracions públiques han d'admetre, en les seves relacions per mitjans electrònics, **sistemes de signatura electrònica** que siguin conformes al que estableix la Llei 59/2003, de 19 de desembre, de signatura electrònica i resultin adequats per a garantir la identificació dels participants i, si escau, l'autenticitat i integritat dels documents electrònics²⁹.

⁽²⁹⁾Art. 13.1 LAECSP.

Per tant, la LAECSP ha configurat un règim flexible de l'ús dels sistemes de signatura electrònica, i aposta pel document nacional d'identitat electrònic, de manera que prioritza la signatura electrònica avançada i preveu la possibilitat de fer ús d'altres sistemes diferents de la signatura digital per als casos en els quals els nivells de seguretat requerits i la naturalesa del tràmit administratiu així ho permetin.

En general, doncs, es pot dir que s'ha dut a terme en la LAECSP una regulació adequada dels mitjans d'identificació electrònica.

8) Dret a la garantia de la seguretat i confidencialitat de les dades

En la LAECSP es reconeix el dret a la **garantia de la seguretat i confidencialitat**³⁰ de les dades que figurin en els fitxers, sistemes i aplicacions de les administracions públiques.

⁽³⁰⁾Art. 6.2.i LAECSP.

El legislador fa un esforç d'establiment d'unes garanties especials amb relació a la seguretat i la confidencialitat de les dades, que presumiblement es veuen més amenaçades en l'entorn electrònic que en el tradicional del suport paper. Aquesta preocupació especial del legislador per establir **garanties jurídiques que combatin la desconfiança del ciutadà** davant la pretesa fragilitat o vulnerabilitat del mitjà electrònic també es deixa entreveure en alguna de les finalitats de la Llei, que es preveuen en l'art. 3 LAECSP.

La garantia de seguretat i confidencialitat de les dades

L'apartat 3r. de l'art. 3 LAECSP es refereix a la creació de "les condicions de confiança en l'ús dels mitjans electrònics, establint les mesures necessàries per a la preservació de la integritat dels drets fonamentals, i especialment els relacionats amb la intimitat i la protecció de dades de caràcter personal, per mitjà de la garantia de la seguretat dels sistemes, les dades, les comunicacions i els serveis electrònics". Igualment, la seguretat constitueix un dels principis generals enunciats en l'art. 4 LAECSP. Concretament, la lletra f d'aquest precepte es refereix al principi de seguretat en la implantació i utilització dels mitjans electrònics per les administracions públiques, en la virtut de les quals s'exigeix almenys el mateix nivell de garanties i seguretat que es requereix per a la utilització de mitjans no electrònics en l'activitat administrativa.

Així mateix, la necessitat de seguretat també es predica respecte de la informació de les seues electròniques i dels seues sistemes de comunicacions (art. 10.3 LAECSP); dels registres electrònics (art. 25.4 LAECSP); dels mitjans o suports en què s'emmagatzemin documents (art. 31.3 LAECSP), o bé del conjunt de criteris i recomanacions en matèria d'interoperabilitat (art. 42.1 LAECSP).

Igualment, l'art. 42.2 LAECSP es dedica a l'esquema nacional de seguretat, que té per objecte establir la política de seguretat en la utilització de mitjans electrònics en l'àmbit de la LAECSP.

9) Dret a la qualitat dels serveis públics electrònics

La LAECSP estableix, així mateix, el dret a la **qualitat dels serveis**³¹ públics prestats per mitjans electrònics.

⁽³¹⁾Art. 6.2.j LAECSP.

L'exigència de qualitat dels serveis públics, en l'àmbit administratiu general, es pot veure reflectida en alguns dels drets de l'art. 35 LRJPAC, i també en algun dels principis reconeguts per la Llei 6/1997, de 14 d'abril, d'organització i funcionament de l'Administració general de l'Estat.

La qualitat dels serveis públics

En desplegament d'aquestes disposicions, s'han publicat diverses normes sobre regulació de la qualitat dels serveis, la seva avaluació, els sistemes d'atenció al ciutadà, les cartes de serveis, l'establiment de mecanismes de reclamacions i queixes, etc.

En la LAECSP aquesta preocupació per la qualitat dels serveis és molt present en diversos preceptes de la norma. En aquest sentit, n'és un reflex clar el principi de simplificació administrativa, reconegut en l'art. 4.j LAECSP, o bé el principi de responsabilitat i qualitat respecte de la informació i serveis oferts, establert per l'art. 4.h LAECSP, o el principi de qualitat en la creació de les seues electròniques, regulat en l'art. 10.3 LAECSP.

Novament, es pot criticar la redacció d'aquest art. 6.2.j LAECSP, ja que ha configurat l'exigència de qualitat dels serveis públics en l'àmbit electrònic com un **dret subjectiu** que es reconeix a l'administrat. Aquesta configuració com a dret subjectiu pot implicar algunes dificultats per a concretar-ne el contingut i també l'àmbit d'aplicació i, en aquest sentit, hauria estat preferible ubicar-los en l'art. 4 LAECSP, dedicat als principis generals.

En general, seria possible una potencialitat d'aquest dret en el si de procediments de reclamació de responsabilitat patrimonial, ja que reforçaria l'exigibilitat de la prestació d'alguns serveis electrònics assumits per cada administració i facilitaria reconèixer la responsabilitat pel dany causat per la seva no-adopció.

10) Dret a triar les aplicacions o els sistemes en la relació telemàtica

La LAECSP reconeix el dret a **triar les aplicacions o els sistemes**³² per relacionar-se amb les administracions públiques sempre que utilitzin estàndards oberts o, si escau, els que siguin d'ús generalitzat pels ciutadans.

⁽³²⁾Art. 6.2.k LAECSP.

Lectura recomanada

A .M. Delgado García; R. Oliver Cuello (2006). "Administración tributaria electrónica y software libre". *Revista de Información Fiscal* (núm. 75).

Aquest dret es troba íntimament relacionat amb el que disposa l'art. 4.i LAECSP, que fa referència al principi general de **neutralitat tecnològica** i d'adaptabilitat al progrés de les tècniques i dels sistemes de comunicacions electròniques.

Les aplicacions de fonts obertes, els estàndards oberts i la interoperabilitat

Per a la interpretació correcta del dret reconegut en l'art. 6.2.k LAECSP en vista del principi general disposat en l'art. 4.i de la mateixa norma, convé recórrer a les definicions contingudes en l'annex d'aquesta Llei, especialment als termes d'*aplicació de fonts obertes* i d'*estàndard obert*. Per *aplicació de fonts obertes* cal entendre, segons les definicions de la LAECSP, "la que es distribueix amb una llicència que permet la llibertat d'executar-la, de conèixer el codi font, de modificar-la o millorar-la i de redistribuir-ne còpies a altres usuaris". I per *estàndard obert*, a l'efecte d'aquesta Llei, s'ha d'entendre "el que reuneixi les condicions següents: que sigui públic i la seva utilització sigui disponible de manera gratuïta o a un cost que no comporti una dificultat d'accés; i que el seu ús i aplicació no estiguin condicionats al pagament d'un dret de propietat intel·lectual o industrial".

També es troba molt relacionat amb aquesta matèria l'art. 41 LAECSP, amb relació a la interoperabilitat dels sistemes d'informació. També en aquest cas resulta convenient recórrer a l'annex de la Llei per a la definició d'*interoperabilitat*. D'acord amb la definició que ofereix la LAECSP d'*interoperabilitat*, cal entendre que es tracta de la "capacitat dels sistemes d'informació, i per tant dels procediments als quals donen suport, de compartir dades i possibilitar l'intercanvi d'informació i coneixement entre ells".

Finalment, es troba relacionat amb el dret que comentem el que disposa l'art. 45 LAECSP, que també fa una al·lusió a les aplicacions de fonts obertes amb relació a la reutilització de sistemes i aplicacions de propietat de l'Administració.

Es pot afirmar, en resum, que la regulació continguda en la LAECSP referida a la possibilitat del ciutadà de **triar les aplicacions o els sistemes per a la relació electrònica** amb l'Administració es pot considerar adequada i positiva, atès que facilita l'accés a l'Administració electrònica al nombre més gran possible de ciutadans, sense condicionar-los en l'elecció d'aquestes aplicacions o d'aquests sistemes i respectant el principi de neutralitat tecnològica.

11) Dret d'informació electrònica sobre activitats de serveis

Finalment, la LAECSP disposa que en els procediments relatius a l'establiment d'activitats de serveis³³, els ciutadans tenen dret a obtenir la informació per mitjans electrònics.

⁽³³⁾Art. 6.3 LAECSP.

La Directiva 2006/123/CE de serveis al mercat interior

Aquest dret implica la transposició al nostre ordenament dels art. 6, 7 i 8 de la Directiva 2006/123/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2006, relativa als serveis al mercat interior.

L'art. 6 d'aquesta Directiva es dedica a la finestra única, i estableix que els estats membres han de garantir que els prestadors de serveis puguin dur a terme determinats procediments i tràmits per aquestes finestretes úniques. Per la seva banda, l'art. 7, que té per objecte el dret d'informació, disposa que els estats membres facin el que calgui perquè els prestadors i els destinataris dels serveis puguin accedir fàcilment a certa informació per mitjà de les finestretes úniques relatives a les prestacions de serveis. Finalment, l'art. 8 versa sobre els procediments per via electrònica i estableix que els estats membres han de fer el que calgui perquè tots els procediments i tràmits relatius a l'accés a una activitat de serveis i al seu exercici es puguin fer fàcilment, a distància i per via electrònica, mitjançant la finestra única de què es tracti i davant les autoritats competents.

Per tant, en l'art. 6.3 LAECSP es reconeix el dret dels ciutadans a obtenir informació per mitjans electrònics amb relació a l'establiment d'activitats de servei. D'acord amb el que preveu l'art. 4 de la Directiva 2006/123/CE, es tracta dels procediments administratius necessaris per a l'exercici efectiu d'una activitat econòmica per compte propi, normalment prestada a canvi de remuneració, amb una durada indeterminada i amb una infraestructura estable.

Amb relació a aquest art. 6.3 LAECSP, es pot criticar que, excepte la referència concreta a la informació sobre litigis, la resta dels aspectes coberts per aquest dret era **innecessària**, ja que ja s'entenen emparats pel que preveu l'art. 6.1 LAECSP.

3. Les seus electròniques

3.1. El concepte de seu electrònica

La LAECSP determina que la **seu electrònica**³⁴ és l'adreça electrònica disponible per als ciutadans per mitjà de xarxes de telecomunicacions la titularitat, gestió i administració de la qual corresponen a una administració pública, òrgan o entitat administrativa en l'exercici de les seves competències.

⁽³⁴⁾Art. 10.1 LAECSP.

Lectura recomanada

R. Oliver Cuello (2011). "La sede electrónica de la Agencia Estatal de Administración Tributaria". *Revista Internet, Derecho y Política* (núm. 12).

La doctrina ha criticat aquesta definició, ja que la seu electrònica no és una adreça electrònica, sinó que s'accedeix a la seu per una adreça electrònica. De manera que, en realitat, la seu electrònica és **un web o un lloc a Internet** (un conjunt de pàgines web) d'una administració pública, que permet als ciutadans accedir, per mitjà de les xarxes de telecomunicacions, a un conjunt d'informacions i serveis posats a la seva disposició.

La seu electrònica com a via de relació entre Administració i ciutadans

El dret dels ciutadans a la relació amb les administracions públiques per mitjans electrònics comporta la necessitat d'establir una estructura informàtica i electrònica que permeti l'exercici d'aquest dret dels ciutadans en el marc d'una interrelació tecnològica senzilla. En aquest context, cal presentar els punts d'accés electrònic dels ciutadans a l'Administració de manera senzilla, directa i eficaç, de manera que siguin una via que faciliti la relació i que permeti superar les diferents barreres que, per diversos motius, se solen establir.

Es fa al·lusió, d'altra banda, en aquest art. 10.1 LAECSP al fet que la **titularitat** de la seu electrònica ha de correspondre a una administració pública, a un òrgan o a una entitat administrativa. Efectivament, així ha de ser, entenent com a tals l'Administració general de l'Estat, les administracions de les comunitats autònomes i les entitats que integren l'Administració local, i també les entitats de dret públic que hi estiguin vinculades o en depenguin, tal com estableix la LAECSP³⁵.

⁽³⁵⁾Art. 2.1.a LAECSP.

També s'indica en aquest art. 10.1 LAECSP que la **gestió i administració** ha de correspondre, així mateix, a una administració pública, a un òrgan o entitat administrativa. En realitat, en la pràctica, tant en la gestió com, fonamentalment, en l'administració de la seu electrònica és possible la intervenció de persones o entitats privades. No és infreqüent que el disseny d'un web s'encarregui a professionals del sector de prestació de serveis informàtics, i també que l'administració o manteniment els duguin a terme personal extern a la mateixa Administració.

Intervenció de professionals

És usual que en la gestió i administració de les seus electròniques participin professionals del sector informàtic, sota la supervisió del titular de la seu electrònica.

Quant a la **creació de la seu electrònica**, es desprèn clarament de l'art. 10 LAECSP la necessitat d'una creació formal, que no cal que consisteixi en una disposició normativa, sinó que pot ser un simple acte administratiu. Així, l'art. 10.3 LAECSP determina que cada administració pública ha de determinar les condicions i els instruments de creació de les seus electròniques.

En l'àmbit de l'**Administració tributària estatal**, cal tenir present la Resolució, de 28 de desembre de 2009, de la Presidència de l'Agència Estatal d'Administració Tributària, per la qual es crea la seu electrònica i es regulen els registres electrònics de l'Agència Estatal d'Administració Tributària (RPAEAT, de 28 de desembre de 2009). Segons l'art. 2.1 d'aquesta Resolució, l'AEAT disposa d'una seu electrònica principal, corresponent a l'adreça electrònica de referència <https://www.agenciatributaria.gob.es>, accessible directament, i també pel portal <http://www.agenciatributaria.es>. Aquesta seu electrònica engloba la totalitat dels òrgans de l'AEAT, a la qual correspon la titularitat, i estén l'àmbit d'aplicació a totes les actuacions i els procediments de la seva competència.

Accés gratuït i permanent a la seu electrònica

Encara que pot semblar superficial i innecessari, segons el nostre parer és encertada la previsió que conté l'art. 2.2 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, d'acord amb la qual "la seu electrònica està disponible per a tots els ciutadans de manera gratuïta i permanent". En particular, és accessible pel punt d'accés general de l'Administració general de l'Estat que preveu l'art. 8.2.b LAECSP.

La seu electrònica està molt relacionada amb una altra figura afí, com és la **finestreta única**. El mecanisme de la finestreta única és una solució que, segons el nostre parer, hauria de ser objecte de potenciació en l'Administració pública, en general, i en la tributària, en particular. Seria desitjable la consecució d'una finestreta única tributària, no solament electrònica, sinó també presencial, que permetés al ciutadà presentar qualsevol document adreçat a una administració tributària, sigui de l'àmbit estatal, autonòmic o local. En aquest sentit, en matèria de registres electrònics, es pot constatar com s'ha avançat en els últims anys cap a una polivalència més gran dels registres, però encara no s'ha aconseguit una finestreta única electrònica autèntica.

Supòsits de finestreta única

Podem trobar una referència normativa en l'art. 6.3 LAECSP. Es tracta d'un supòsit de finestreta única relacionada amb les previsions contingudes en la Directiva 2006/123/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2006, relativa als serveis al mercat interior, que ha estat traslladada parcialment al nostre ordenament jurídic per la Llei 17/2009, de 23 de novembre, sobre el lliure accés a les activitats de serveis i el seu exercici. Som, doncs, davant un supòsit de finestreta única derivat del dret dels ciutadans a obtenir informació per mitjans electrònics amb relació a l'establiment d'activitats de servei.

No obstant això, no és l'únic cas de finestreta única existent en el nostre ordenament. Un exemple de finestreta única tributària, encara en una fase inicial, el podem trobar en el cas de la prevista entre l'Agència Estatal d'Administració Tributària i l'Agència Tributària de Catalunya. El primer paràgraf de l'apartat 3 de l'art. 204 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya disposa que "ambdues administracions tributàries han d'establir els mecanismes necessaris que permetin la presentació i recepció en les seves oficines respectives, de declaracions i altra documentació amb transcendència tributària que hagin de tenir efectes davant l'altra Administració, de manera que amb això es facilita el compliment de les obligacions tributàries dels contribuents".

En aquest sentit, la disposició addicional setena de la Llei 7/2007, de 17 de juliol, de l'Agència Tributària de Catalunya, que porta per títol *finestreta única*, assenyala que “a fi de facilitar el compliment de les obligacions tributàries dels contribuents, es facultava l'Agència Tributària de Catalunya perquè estableixi, juntament amb l'Agència Estatal d'Administració Tributària, els mecanismes a què es refereix l'art. 204.3 de l'Estatut d'autonomia de Catalunya, que han de permetre presentar i rebre a les oficines de les dues administracions les declaracions i la resta de documentació amb transcendència tributària que hagin de produir efectes davant l'altra Administració”. Per complir aquesta previsió normativa, el 17 de desembre de 2009, s'ha subscrit un conveni de col·laboració entre l'AEAT i l'Agència Tributària de Catalunya per a la implantació de la finestreta única tributària i la realització de determinats tràmits en matèria tributària.

La seu electrònica està molt relacionada amb una altra figura afí, com és el **punt d'accés electrònic**³⁶. A aquest instrument es refereix la LAECSP, que disposa que l'Administració general de l'Estat ha de garantir l'accés de tots els ciutadans als serveis electrònics proporcionats en el seu àmbit mitjançant un sistema de diversos canals que disposi, almenys, de les oficines d'atenció presencial, els serveis d'atenció telefònica i els punts d'accés electrònic, que consisteixen en seus electròniques creades i gestionades pels departaments i organismes públics i disponibles per als ciutadans mitjançant xarxes de comunicació.

(36) Art. 8.2.b LAECSP.

El punt d'accés electrònic

En particular, segons disposa la LAECSP, es crea un punt d'accés general mitjançant el qual els ciutadans puguin, en les seves relacions amb l'Administració general de l'Estat i els seus organismes públics, accedir a tota la informació i als serveis disponibles. Aquest punt d'accés general ha de contenir la relació de serveis a la disposició dels ciutadans i el seu accés, i s'ha de mantenir coordinat, almenys, amb la resta punts d'accés electrònic de l'Administració general de l'Estat i els seus organismes públics.

Igual que hem assenyalat amb relació a les finestretes úniques, els punts d'accés electrònic també poden ser unes eines eficaces de simplificació de la informació al ciutadà i de facilitació de l'accés a les diferents seus electròniques d'una mateixa administració pública o bé de diverses administracions públiques. De manera que, especialment en aquest últim cas de diverses administracions públiques, segons el nostre parer, s'haurien de potenciar els punts d'accés electrònic, com a vies per a facilitar l'accés dels ciutadans a les diferents seus electròniques.

D'altra banda, quant a les **subseus electròniques**, cal destacar que el RAECSP³⁷ preveu la possibilitat que es puguin crear una o diverses seus electròniques derivades d'una seu electrònica principal. Les seus electròniques derivades, o subseus electròniques, han de resultar accessibles des de l'adreça electrònica de la seu principal, sense perjudici que sigui possible l'accés electrònic directe.

(37) Art. 4.2 RAECSP.

Pel que fa a l'Administració tributària estatal, l'art. 2.6 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, estableix que, de manera subordinada a la seu electrònica principal de l'AEAT, hi ha d'haver les subseus electròniques següents, accessibles des de l'adreça de la seu principal: <https://www1.agenciatributaria.gob.es> i <https://www2.agenciatributaria.gob.es>. Aquest mateix precepte disposa que la creació o la modificació o supressió de noves subseus electròniques s'ha de publicar a la seu electrònica principal de l'AEAT.

3.2. Principis rectors i responsabilitat del titular

1) Principis rectors de la seu electrònica

La LAECSP, a més d'establir la necessitat de la creació formal de la seu electrònica, disposa una sèrie de principis pels quals s'ha de regir. Efectivament, estableix l'obligació que les seues electròniques se subjectin als **principis**³⁸ de publicitat oficial, responsabilitat, qualitat, seguretat, disponibilitat, accessibilitat, neutralitat i interoperabilitat.

⁽³⁸⁾Art. 10.3 LAECSP.

El **principi de publicitat**³⁹ es recull també en la LAECSP, quan es proclama el principi de transparència i publicitat del procediment, pel qual l'ús de mitjans electrònics ha de facilitar la màxima difusió, publicitat i transparència de les actuacions administratives.

⁽³⁹⁾Art. 4.k LAECSP.

Amb relació al **principi de qualitat**⁴⁰, cal tenir en compte també que l'art. 6.2.j LAECSP estableix el dret "a la qualitat dels serveis públics prestats per mitjans electrònics". L'exigència de qualitat dels serveis públics, en l'àmbit administratiu general, es pot veure reflectida en algun dels drets de l'art. 35 LRJPAC, i també en algun dels principis reconeguts per la Llei 6/1997, de 14 d'abril, d'organització i funcionament de l'Administració general de l'Estat.

⁽⁴⁰⁾Art. 6.2.j LAECSP.

Respecte al **principi de seguretat**⁴¹, cal tenir en compte que la LAECSP determina que les seues electròniques han de disposar de sistemes que permetin l'establiment de comunicacions segures sempre que siguin necessàries. També en aquest cas cal relacionar aquest principi amb un dels drets reconeguts en la norma legal, concretament, en l'art. 6.2.i LAECSP, pel qual es reconeix el dret a la garantia de la seguretat i confidencialitat de les dades que figurin en els fitxers, sistemes i aplicacions de les administracions públiques.

⁽⁴¹⁾Art. 10.4 LAECSP.

Les seues electròniques, com s'ha assenyalat, també s'han de regir pel **principi de disponibilitat**⁴². A aquesta qüestió es refereix, des d'una perspectiva general, la LAECSP, quan proclama que les administracions públiques han d'utilitzar les tecnologies de la informació d'acord amb el que disposa aquesta Llei, i assegurar la disponibilitat, l'accés, la integritat, l'autenticitat, la confidencialitat i la conservació de les dades, de les informacions i dels serveis que gestionin en l'exercici de les seves competències.

⁽⁴²⁾Art. 1.2 LAECSP.

La disponibilitat de les seues electròniques

Constitueix una de les característiques bàsiques de les seues electròniques la seva disponibilitat, que les diferencia de les seues administratives tradicionals, sotmeses a un horari oficial. Precisament, un dels grans avantatges de l'Administració electrònica, que apropa l'Administració al ciutadà, és la possibilitat d'accedir a la informació i als serveis d'aquesta Administració de manera ininterrompuda a qualsevol hora del dia, la qual cosa facilita enormement les gestions dels ciutadans, i evita les molèsties que provoca cenyir-se a l'horari de les oficines públiques tradicionals.

Un altre principi relacionat amb el de disponibilitat és el **principi d'accessibilitat**⁴³, pel qual, segons proclama la LAECSP, s'han de regir les seues electròniques. Sobre això, cal tenir present que la LAECSP estableix que la publicació a les seues electròniques d'informacions, serveis i transaccions ha de respectar els principis d'accessibilitat i usabilitat d'acord amb les normes establertes sobre aquest tema, estàndards oberts i, si escau, aquells altres que siguin d'ús generalitzat pels ciutadans. Per tant, es tracta de superar la denominada *bretxa digital*, independentment del tipus de dificultat en l'accés a aquestes tecnologies que afecti cada col·lectiu, de manera que se'n promogui la integració plena en la societat de la informació i el coneixement.

(43) Art. 10.5 LAECSP.

Les seues electròniques s'han de regir, així mateix, pel **principi de neutralitat**⁴⁴. Sobre això, cal assenyalar que la LAECSP preveu la formulació del principi de neutralitat tecnològica i d'adaptabilitat al progrés de les tècniques i dels sistemes de comunicacions electròniques.

(44) Art. 4.i LAECSP.

La neutralitat tecnològica

Aquest principi pretén garantir la independència en l'elecció de les alternatives tecnològiques pels ciutadans i per les administracions públiques, i també la llibertat de desenvolupar i implantar els avenços tecnològics en un àmbit de lliure mercat. Per a això, les administracions públiques han d'utilitzar estàndards oberts i també, si escau i de manera complementària, estàndards que siguin d'ús generalitzat pels ciutadans. Aquest principi està molt relacionat amb l'ús del programari lliure per les administracions públiques i dels ciutadans, i també de les aplicacions i dels sistemes basats en estàndards oberts.

Un principi que també ha de regir les seues electròniques i que es troba molt relacionat amb el de neutralitat és el **principi d'interoperabilitat**⁴⁵. D'acord amb la definició que ofereix la LAECSP d'*interoperabilitat*, cal entendre que es tracta de la capacitat dels sistemes d'informació, i per tant dels procediments als quals donen suport, de compartir dades i possibilitar l'intercanvi d'informació i coneixement entre ells. A aquest efecte, es preveuen dos instruments de rellevància: l'esquema nacional d'interoperabilitat i l'esquema nacional de seguretat.

(45) Art. 42 LAECSP.

2) Responsabilitat del titular de la seu electrònica

L'establiment d'una seu electrònica, d'acord amb la LAECSP, comporta la responsabilitat del titular respecte de la **integritat, veracitat i actualització**⁴⁶ de la informació i els serveis als quals es pugui accedir a partir d'aquesta seu.

(46) Art. 10.2 LAECSP.

Es tracta d'una previsió normativa de summa importància, segons el nostre parer, ja que concreta de manera clara el **principi de responsabilitat**, que, com hem vist, es troba entre els que han de regir l'actuació d'aquesta seu electrònica

(art. 10.3 LAECSP). Ens trobem davant una previsió legal que obliga el titular de la seu a respectar una sèrie de garanties de gran transcendència jurídica (integritat, veracitat i actualització de la informació).

Responsabilitat patrimonial de l'Administració pública

Amb relació a la responsabilitat patrimonial de l'Administració pública, no cal oblidar que, com estableix l'art. 139 LRJPAC, "els particulars tenen dret a ser indemnitzats per les administracions públiques corresponents de tota lesió que pateixin en qualsevol dels seus béns i drets, [...] sempre que la lesió sigui conseqüència del funcionament normal o anormal dels serveis públics". Es preveu, doncs, un sistema de responsabilitat objectiva, però en el qual s'exclouen expressament els perjudicis produïts a causa de força major, al mateix temps que es matisa que la lesió ha de constituir un dany efectiu, avaluable econòmicament i individualitzat. A més, l'art. 141.1 LRJPAC limita la responsabilitat al fet que el perjudicat no tingui el deure jurídic de suportar-la.

En l'àmbit tributari, l'art. 85.1 LGT proclama el deure d'informació als obligats tributaris. Deure que es concreta en aquesta mateixa norma i en altres de desplegament reglamentari en diverses actuacions d'informació a les quals està obligada l'Administració tributària. Per tant, és perfectament possible la reclamació d'aquells danys derivats de la prestació del deure d'informació. Així, doncs, quan les actuacions d'informació administrativa provoquin qualsevol lesió efectiva en algun dels béns o drets dels obligats tributaris que no tinguin l'obligació de suportar (sempre que sigui avaluable econòmicament i individualitzable), poden reclamar la seva indemnització a l'administració tributària corresponent, la qual en pot ser responsable tant a causa de la seva actuació (ja sigui incorrecta o pel simple canvi de criteri) com de la seva inactivitat.

Pel que fa a la regulació de la responsabilitat del titular de la seu electrònica en el cas de l'AEAT, cal destacar que l'art. 2.4 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, reproduïx les previsions legals i reglamentàries que acabem de comentar.

Responsabilitat del titular de la seu electrònica de l'AEAT

Així, s'estableix en aquest precepte que "l'Agència Tributària ha de respondre de la integritat, veracitat i actualització de la informació i els serveis relatius a la mateixa Agència Tributària als quals es pugui accedir per mitjà de la seu electrònica i, si escau, de les subseus, en els termes de l'art. 7 del Reial decret 1671/2009, de 6 de novembre, pel qual es desplega parcialment la Llei 11/2007, d'11 de juny, d'accés electrònic dels ciutadans als serveis públics". I s'afegeix, a continuació, que els diferents departaments, serveis i altres òrgans de l'Agència Tributària són responsables de la gestió dels serveis posats a la disposició dels ciutadans d'acord amb el que preveu l'Ordre PRE/3581/2007, de 10 de desembre, per la qual s'estableixen els departaments de l'Agència Estatal d'Administració Tributària i se'ls atribueixen funcions i competències, i també en la resta de la seva normativa d'organització.

3.3. Identificació i contingut de la seu electrònica

1) La identificació de la seu electrònica

A la seu electrònica, segons estipula la LAECSP, en tot cas s'ha de garantir la **identificació del titular de la seu**, i també els mitjans disponibles per a la formulació de suggeriments i queixes⁴⁷.

⁽⁴⁷⁾Art. 10.3 LAECSP.

Les seues electròniques han d'utilitzar, per a identificar-se i garantir una comunicació segura, segons la LAECSP, **sistemes de signatura electrònica**⁴⁸ basats en certificats de dispositiu segur o mitjà equivalent.

(48) Art. 17 LAECSP.

Sens dubte, la identificació de les seues electròniques mitjançant els sistemes de signatura electrònica és una qüestió transcendental en el funcionament d'aquestes seues i en el de l'Administració electrònica, en general. No cal oblidar, així mateix, que actualment són cada vegada més nombrosos els supòsits d'actuació administrativa automatitzada i, per tant, cal regular clarament els sistemes de signatura electrònica en aquests casos.

Identificació en els supòsits d'actuació administrativa automatitzada

A això es refereix l'art. 18 LAECSP. En el primer apartat, estableix que per a la identificació i l'autenticació de l'exercici de la competència en l'actuació administrativa automatitzada, cada administració pública pot determinar els supòsits d'utilització dels sistemes de signatura electrònica següents: a) segell electrònic d'Administració pública, òrgan o entitat de dret públic, basat en certificat electrònic que reuneixi els requisits exigits per la legislació de signatura electrònica. b) Codi segur de verificació vinculat a l'Administració pública, òrgan o entitat i, si escau, a la persona signatària del document, de manera que es permeti en tot cas la comprovació de la integritat del document mitjançant l'accés a la seua electrònica corresponent.

Amb relació a l'actuació administrativa automatitzada, cal destacar l'experiència en el camp tributari. Efectivament, l'art. 73.3 RGGIT, amb relació a l'expedició dels certificats tributaris, regula una qüestió interessant i que mereix una valoració positiva. Es tracta de la verificació del contingut, autenticitat i validesa del certificat per mitjà del denominat *codi segur de verificació*. En efecte, aquest precepte disposa que "el contingut, autenticitat i validesa del certificat es pot comprovar mitjançant connexió amb la pàgina web de l'Administració tributària, utilitzant per a això el codi segur de verificació que figuri en el certificat. Quan el destinatari del certificat sigui una administració pública, aquesta comprovació és obligatòria".

Estem en presència, doncs, d'una manifestació més de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'aplicació dels tributs, que pot aportar un plus de seguretat, alhora que permet estalviar temps a l'obligat i als tercers, i també desplaçaments innecessaris, i escurçar els temps de resposta de l'Administració, en facilitar una mecanització en els processos d'expedició dels certificats.

Amb relació a la seua electrònica de l'AEAT, l'art. 2.5 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, no afegeix res de nou al que es preveu amb caràcter general per a l'Administració general de l'Estat, i estableix que la identificació de la seua electrònica s'ha de dur a terme mitjançant certificat de seua, consistent en certificat del servidor on s'allotja la informació o qualsevol altre certificat de dispositiu segur o mitjà equivalent d'acord amb el que disposa el RAECSP.

2) Contingut de la seua electrònica

La LAECSP no estableix un contingut mínim obligatori de les seues electròniques. Sí que ho fa, en canvi, el desplegament reglamentari d'aquesta Llei. El RAECSP, en l'àmbit de l'Administració general de l'Estat, es refereix extensament al contingut de la seua electrònica.

El RAECSP disposa que s'han de fer per mitjà de seus electròniques totes les actuacions, els procediments i els serveis que requereixin l'autenticació de l'Administració pública o dels ciutadans per mitjans electrònics⁴⁹.

(49) Art. 4.1 RAECSP.

Contingut de la seu electrònica que estableix el RAECSP

Concretament, l'art. 6.1 RAECSP estableix que tota seu electrònica ha de disposar del contingut mínim següent:

- a) Identificació de la seu, i també de l'òrgan o òrgans titulars i dels responsables de la gestió i dels serveis posats a disposició en la mateixa seu i, si escau, de les subseus que en derivin.
- b) Informació necessària per a la utilització correcta de la seu incloent-hi el mapa de la seu electrònica o informació equivalent, amb especificació de l'estructura de navegació i les diferents seccions disponibles, i també la relacionada amb propietat intel·lectual.
- c) Serveis d'assessorament electrònic a l'usuari per a la utilització correcta de la seu.
- d) Sistema de verificació dels certificats de la seu, que ha d'estar accessible de manera directa i gratuïta.
- e) Relació de sistemes de signatura electrònica que, d'acord amb el que preveu aquest Reial decret, siguin admesos o utilitzats a la seu.
- f) Normes de creació del registre o registres electrònics accessibles des de la seu.
- g) Informació relacionada amb la protecció de dades de caràcter personal, inclòs un enllaç amb la seu electrònica de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades.

Així mateix, d'acord amb l'art. 6.2 RAECSP, les seus electròniques han de disposar dels serveis següents a la disposició dels ciutadans:

- a) Relació dels serveis disponibles a la seu electrònica.
- b) Carta de serveis i carta de serveis electrònics.
- c) Relació dels mitjans electrònics als quals es refereix l'art. 27.4 LAECSP.
- d) Enllaç per a la formulació de suggeriments i queixes davant els òrgans que en cada cas resultin competents.
- e) Accés, si escau, a l'estat de tramitació de l'expedient.
- f) Si escau, publicació dels diaris o butlletins.
- g) Si escau, publicació electrònica d'actes i comunicacions que s'hagin de publicar en taulers d'anuncis o edictes, indicant el caràcter substitutiu o complementari de la publicació electrònica.
- h) Verificació dels segells electrònics dels òrgans o organismes públics que inclogui la seu.
- i) Comprovació de l'autenticitat i integritat dels documents emesos pels òrgans o organismes públics que inclou la seu que hagin estat autenticats mitjançant codi segur de verificació.
- j) Indicació de la data i hora oficial als efectes previstos en l'art. 26.1 LAECSP.

Finalment, l'art. 6.3 RAECSP estableix que els òrgans titulars responsables de la seu poden, a més, incloure-hi altres serveis o continguts, amb subjecció al que preveu l'art. 10 LAECSP i aquest Reial decret. Ara bé, no cal recollir en les subseus la informació ni els serveis a què es refereixen els apartats anteriors d'aquest precepte reglamentari quan ja figurin a la seu de la qual deriven (art. 6.4 RAECSP). Finalment, les seus electròniques el titular de les quals tingui competència sobre territoris amb règim de cooficialitat lingüís-

tica han de possibilitar l'accés als seus continguts i serveis en les llengües corresponents (art. 6.5 RAECSP).

L'art. 3.1 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, estableix, sobre aquest tema, que la seu electrònica de l'AEAT ha de disposar del contingut i dels serveis a la disposició dels ciutadans previstos expressament en l'art. 6 RAECSP. Per tant, es pot afirmar que la regulació de la seu electrònica de l'AEAT s'adequa a la legislació bàsica i a la normativa de desplegament sobre Administració electrònica.

Continguts i serveis addicionals de la seu electrònica de l'AEAT

S'ofereixen alguns continguts i serveis addicionals que no estan previstos entre els que constitueixen el contingut mínim i els serveis a la disposició dels ciutadans previstos en la norma reglamentària, d'acord amb la previsió de l'art. 6.3 RAECSP.

a) Sobre això, l'art. 3.2 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, determina que, a més, la seu electrònica de l'Agència Tributària ha d'incloure el contingut següent:

b) Accés a aquesta Resolució de creació de la seu electrònica i també a les normes per les quals es creïn segells electrònics, s'acordi l'aplicació del sistema de codi segur de verificació o s'estableixi l'obligatorietat de la comunicació per mitjans electrònics, tot això en l'àmbit d'actuacions de l'Agència Tributària.

Relació de documents electrònics normalitzats que siguin de l'àmbit del registre electrònic de l'Agència Tributària.

c) Especificacions tècniques a les quals s'ha d'ajustar la presentació de documents electrònics en el registre electrònic de l'Agència Tributària.

d) Accés a la informació relativa als procediments d'adjudicació de l'Agència Tributària, d'acord amb les previsions que conté la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic sobre el perfil del contractant.

e) Convenis que celebri l'Agència Tributària amb altres administracions públiques per al reconeixement, que pot ser mutu, de registres electrònics, o per a la creació de seus compartides.

f) Interrupcions necessàries per raons tècniques indispensables.

Així mateix, d'acord amb l'art. 3.3 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, la seu electrònica de l'Agència Tributària ha de disposar dels serveis addicionals següents a la disposició dels ciutadans:

a) Informació administrativa i tributària relativa als drets i deures dels ciutadans.

b) Registre electrònic de l'Agència Tributària, amb informació detallada del calendari de dies inhàbils a l'efecte de la presentació de documents electrònics en el registre electrònic.

c) Accés a la informació sobre actuacions i procediments de contractació pública en els termes de la Llei 30/2007, de 30 d'octubre, de contractes del sector públic.

d) Accés electrònic pels interessats al contingut de les actuacions administratives amb els efectes propis de la notificació per compareixença.

Finalment, cal tenir en compte que, segons l'art. 2.3 RPAEAT, de 28 de desembre de 2009, la data i hora oficial de la seu electrònica de l'Agència Tributària correspon a la de l'Espanya peninsular d'acord amb el que, si escau, estableixi l'esquema nacional d'interoperabilitat.

Les informacions i els serveis que es qualifiquen en aquesta Resolució de l'AEAT com a addicionals deriven d'altres normes diferents de l'art. 6 RAECSP. La seva inclusió en el contingut i serveis addicionals oferts per la seu electrònica de l'AEAT mereix, sens dubte, una valoració positiva. Resulta evident que com més informació i serveis s'ofereixin al ciutadà per mitjà de la seu electrònica, més s'aproparà l'Administració al ciutadà i més gran és l'eficàcia i eficiència de l'actuació administrativa. Per això, considerem que aquesta relació d'informacions i serveis addicionals de la seu electrònica de l'AEAT hauria de

ser permanentment actualitzada i complementada, en el futur, amb continguts nous que enriqueixin i millorin les funcions d'aquesta seu electrònica.

4. Els registres electrònics

4.1. El concepte de registre electrònic

1) Els registres telemàtics tributaris antics

Als denominats *registres telemàtics* ja es referia l'RD 772/1999, de 7 de maig, pel qual es regulava la presentació de sol·licituds, escrits i comunicacions davant l'Administració general de l'Estat, en admetre expressament aquesta presentació per mitjans telemàtics davant les oficines de registre.

Regulació en l'àmbit tributari

En l'àmbit tributari, la norma encarregada de la creació dels registres telemàtics va ser la Resolució, de 23 de juliol de 2002, de la presidència de l'AEAT (que va crear un registre telemàtic general i un registre telemàtic en matèria de personal), derogada per la Resolució, de 3 de juny de 2005, de la presidència de l'AEAT, per la qual es regulaven els registres telemàtics. A més, cal esmentar la Resolució, de 23 d'agost de 2005, de la Direcció General de l'AEAT, per la qual es regulava la presentació de determinats documents electrònics en el registre telemàtic general de l'AEAT i s'establien els supòsits i condicions en què es podia estendre la col·laboració social a la presentació d'aquests documents.

D'acord amb l'art. 1 de la Resolució, de 3 de juny de 2005, es regulava el **registre telemàtic** general per a la recepció i sortida de declaracions, sol·licituds, comunicacions i altres escrits que es transmetin per mitjans telemàtics (apartat 1), i també el registre telemàtic per a la recepció i sortida d'instàncies, sol·licituds, escrits i comunicacions que transmetin els seus empleats per mitjans telemàtics (apartat 2).

Una característica essencial dels antics registres telemàtics era la de la seva **especialitat**. Efectivament, d'acord amb l'RD 209/2003, de 21 de febrer, pel qual es regulaven els registres i les notificacions telemàtiques, s'afegia un nou art. 16.1 a l'RD 772/1999, de 7 de maig, segons el qual els registres telemàtics havien d'admetre la presentació per mitjans telemàtics de sol·licituds, escrits i comunicacions relatius als tràmits i procediments que s'especificuessin en la seva norma de creació. En l'adreça electrònica d'accés al registre figurava la relació actualitzada de les sol·licituds, dels escrits i comunicacions que es podien presentar. D'acord amb el que establia l'art. 16.2 d'aquesta norma, la recepció en un registre telemàtic de sol·licituds, escrits i comunicacions que no estiguessin incloses en aquesta relació, o que hagin estat presentades per mitjans diferents del telemàtic, no produïa cap efecte. En aquests casos, s'arxivaven, i es tenien per no presentades, i es comunicava així al remitent.

Lectura recomanada

R. Oliver Cuello (2011). "Los registros electrónicos de la Agencia Estatal de Administración Tributaria". *Quincena Fiscal* (núm. 18).

Atès que els registres telemàtics estaven concebuts al servei dels procediments que s'indicaven en la norma de creació, **no se'ls aplicava el principi de polivalència** establert per l'LRJPAC per als registres físics. Aquesta polivalència, no obstant això, sí que es preveu per als nous registres electrònics, regulats en la LAECSP.

2) Els registres electrònics tributaris actuals

La LAECSP (que deroga l'art. 38.9 LRJPAC, introduït per la Llei 24/2001, de 27 de desembre, de mesures fiscals, administratives i de l'ordre social) dedica els art. 24 a 26 als registres electrònics. En la LAECSP s'estableix⁵⁰ que les administracions públiques han de crear registres electrònics per a la recepció i remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions.

⁽⁵⁰⁾Art. 24.1 LAECSP.

S'especifica en la LAECSP que els **registres electrònics**⁵¹ poden admetre, d'una banda, els documents electrònics normalitzats corresponents als serveis, procediments i tràmits que s'especifiquin d'acord amb el que disposa la norma de creació del registre, emplenats d'acord amb formats preestablerts; i, de l'altra, qualsevol sol·licitud, comunicació o escrit diferent dels esmentats anteriorment dirigit a qualsevol òrgan o entitat de l'àmbit de l'Administració titular del registre.

⁽⁵¹⁾Art. 24.2 LAECSP.

En aquest sentit, es preveu en la LAECSP que en cada administració pública hi hagi, almenys, un sistema de registres electrònics suficient per a rebre **tot tipus de sol·licituds, escrits i comunicacions** dirigits a aquesta Administració pública. Les administracions públiques poden, mitjançant convenis de col·laboració, habilitar els seus respectius registres per a la recepció de les sol·licituds, dels escrits i comunicacions de la competència d'una altra administració que es determinin en el conveni corresponent⁵².

⁽⁵²⁾Art. 24.3 LAECSP.

Així mateix, en la LAECSP s'indica que, en l'àmbit de l'Administració general de l'Estat, s'automatitzen les oficines de registre físiques a les quals es refereix l'art. 38 LRJPAC, a fi de garantir la interconnexió de totes les oficines i possibilitar l'accés per mitjans electrònics als assentaments registrals i a les còpies electròniques dels documents presentats⁵³.

⁽⁵³⁾Art. 24.4 LAECSP.

Per la seva banda, la LAECSP aclareix que les disposicions de **creació de registres electrònics**⁵⁴ s'han de publicar en el diari oficial corresponent i el seu text íntegre ha d'estar disponible per a consulta a la seu electrònica d'accés al registre. En tot cas, les disposicions de creació de registres electrònics han d'especificar l'òrgan o unitat responsables de la seva gestió, i també la data i hora oficial i els dies declarats com a inhàbils.

⁽⁵⁴⁾Art. 25.1 LAECSP.

La noció de registre electrònic

No hi ha en la LAECSP una definició de *registre electrònic*. La doctrina ha criticat aquesta circumstància, tenint en compte el canvi que representa passar dels registres telemàtics antics als registres electrònics actuals. Per tant, hauria resultat aclaridora una definició d'aquests registres electrònics.

Es pot afirmar que un registre electrònic és un tipus de registre administratiu la funció principal del qual es resumeix en la recepció i remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions per via telemàtica. No obstant això, la funció de recepció de documents és, sens dubte, la principal dels registres electrònics, però no l'única. També poden tenir la funció d'expedició de rebuts de la presentació de documents o la d'anotació dels assentaments d'entrada al registre o dels assentaments de sortida.

En aquest sentit, el RAECSP⁵⁵ estableix que els registres electrònics han de fer les **funcions** següents:

⁽⁵⁵⁾Art. 28 RAECSP.

- 1) La recepció i remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions relatius als tràmits i procediments que corresponguin d'acord amb la seva norma de creació, i dels documents adjunts, i també l'emissió dels rebuts necessaris per a confirmar-ne la recepció.
- 2) La remissió electrònica d'escrits, sol·licituds i comunicacions a les persones, als òrgans o a les unitats destinatàries.
- 3) L'anotació dels assentaments d'entrada i sortida corresponents.
- 4) Funcions de constància i certificació en els supòsits de litigis, discrepàncies o dubtes sobre la recepció o remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions.

Cal plantejar-se si la normativa sobre administració electrònica imposa a totes les administracions públiques la creació de registres electrònics. Hem vist que l'art. 24.1 LAECSP disposa que "les administracions públiques han de crear registres electrònics per a la recepció i remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions". Per tant, amb la regulació vigent de la LAECSP, s'estableix amb claredat un **deure de les administracions públiques de crear els registres electrònics**, que es correspon amb el dret correlatiu dels ciutadans a utilitzar mitjans electrònics en les relacions amb les administracions públiques, reconegut en l'art. 6.1 LAECSP.

Ara bé, aquest deure de creació de registres electrònics i el dret correlatiu dels ciutadans a utilitzar-los afecta fonamentalment l'Administració general de l'Estat i també les entitats de dret públic que hi estiguin vinculades o en depenguin, ja que la disposició final tercera de la LAECSP condiona l'aplicació dels drets reconeguts en l'art. 6 d'aquesta norma legal en l'àmbit autonòmic i local al fet que "ho permetin les seves disponibilitats pressupostàries", de manera que aquest dret dels ciutadans a la utilització dels registres electrònics en l'àmbit autonòmic i local queda lamentablement molt difuminat.

En l'àmbit de l'**Administració tributària estatal**, l'RSERE té per objecte la creació de la seu electrònica de l'AEAT i també la regulació del seu registre electrònic i del registre electrònic en matèria de personal. D'acord amb l'art. 5.1 d'aquesta Resolució, l'AEAT disposa d'un registre electrònic, accessible a la seva seu electrònica, per a la recepció i remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions, en la forma i amb l'abast i funcions previstos en l'art. 24 LAECSP i en els art. 26 al 31 RAECSP.

El **registre electrònic de l'AEAT**, segons disposa l'RSERE⁵⁶, té la data i hora oficials corresponents a la seu electrònica de l'AEAT, d'acord amb el que estableix l'esquema nacional d'interoperabilitat, i és aplicable el calendari de dies inhàbils corresponent a les actuacions i als procediments de l'AEAT. Segons l'art. 2.3 RSERE, la data i hora oficials de la seu electrònica de l'Agència Tributària corresponen a la de l'Espanya peninsular d'acord amb el que, si escau, estableixi l'esquema nacional d'interoperabilitat.

⁽⁵⁶⁾Art. 5.2 RSERE.

El registre electrònic de l'AEAT

De manera similar a les previsions contingudes en els apartats 3 i 4 de l'art. 27 RAECSP, es determina en els apartats 3 i 4 de l'art. 5 RSERE que en cap cas no tenen la condició de registre electrònic de l'AEAT les bústies de correu electrònic corporatiu assignades als empleats públics o els diferents òrgans i unitats; i que només es poden presentar sol·licituds, escrits i comunicacions per telefax en els supòsits expressament previstos en l'ordenament jurídic.

Per la seva banda, en l'art. 6 RSERE es disposa que el responsable de la gestió del registre electrònic de l'AEAT sigui el Departament d'Informàtica Tributària. L'aprovació i modificació de la relació de documents electrònics normalitzats que siguin de l'àmbit de competència del registre correspon al director del Departament d'Organització, Planificació i Relacions Institucionals. Així mateix, li correspon, a proposta dels departaments o serveis corresponents, l'aprovació i modificació dels formularis corresponents, amb especificació dels seus camps que és obligatori emplenar i dels criteris de congruència de les dades que cal consignar en el formulari. Els mateixos formularis han de marcar de manera precisa els camps obligatoris. En tot cas, es consideren inclosos en aquesta relació els documents normalitzats aprovats d'acord amb una norma publicada en el *Butlletí Oficial de l'Estat* que siguin d'aquest àmbit.

En la Resolució, de 28 de desembre de 2009, no sols es crea el registre electrònic de l'AEAT, sinó també el registre electrònic especial en matèria de personal. L'art. 15.1 RSERE disposa que aquest registre electrònic és dependent del Departament de Recursos Humans i que el seu objecte és facilitar la recepció i remissió d'instàncies, sol·licituds, escrits i comunicacions que transmetin els seus empleats per aquests mitjans, amb relació als tràmits i procediments que es relacionin a cada moment en la intranet corporativa.

4.2. Documents admissibles i rebuig de documents en els registres electrònics

1) L'admissió i el rebuig de documents

Com s'ha assenyalat anteriorment, una característica essencial dels registres telemàtics antics era la seva especialitat. Atès que els registres telemàtics estaven concebuts al servei dels procediments que s'indicaven en la norma de creació i sempre procediments de la competència de l'òrgan o entitat que ha-

gués creat el registre, no se'ls aplicava el principi de polivalència establert per l'LRJPAC per als registres físics. Aquesta polivalència, no obstant això, sí que es preveu per als registres electrònics nous, regulats en la LAECSP.

Es pot afirmar que els registres electrònics tenen un **grau de polivalència més gran** que els registres telemàtics antics, però que no arriben al nivell de polivalència màxim que tenen els registres presencials.

Limitacions en els registres electrònics

Efectivament, convé recordar que l'art. 38.4.b LRJPAC disposa que les sol·licituds, els escrits i les comunicacions que els ciutadans dirigeixin a les administracions públiques es poden presentar en els registres de qualsevol òrgan administratiu que pertanyi a l'Administració general de l'Estat, a la de qualsevol administració de les comunitats autònomes o a la d'alguna de les entitats que integren l'Administració local si, en aquest últim cas, s'hagués subscrit el conveni oportú. En canvi, l'art. 24.3 LAECSP estableix que quan cal habilitar els registres electrònics per a la recepció de les sol·licituds, dels escrits i de les comunicacions de la competència d'una altra administració pública, la LAECSP remet al conveni interadministratiu (no sols en el cas de l'Administració local, com succeeix en els registres presencials).

D'altra banda, convé tenir en compte també les previsions contingudes en la LAECSP amb relació a la **documentació adjunta** a la sol·licitud, a l'escrit o a la comunicació que es dirigeixi a un registre electrònic. Aquest text normatiu preveu que es poden aportar documents que acompanyin la sol·licitud, l'escrit o la comunicació corresponents, sempre que compleixin els estàndards de format i requisits de seguretat que es determinin en els esquemes nacionals d'interoperabilitat i de seguretat. Els registres electrònics generen rebuts acreditatius del lliurament d'aquests documents que garanteixen la integritat i el no-repudi dels documents aportats⁵⁷.

⁽⁵⁷⁾Art. 25.4 LAECSP.

Per tant, es pot concloure que si els documents annexos a la sol·licitud, a l'escrit o a la comunicació que es dirigeixi a un registre electrònic compleixen els requisits tècnics establerts en els esquemes nacionals d'interoperabilitat i de seguretat, cap registre electrònic no en pot rebutjar l'admissió, sempre que estigui habilitat per a rebre la sol·licitud, l'escrit o la comunicació principals.

Amb relació a les sol·licituds, als escrits i a les comunicacions que poden ser **rebutjats** en els registres electrònics, el RAECSP estableix⁵⁸ que els registres electrònics poden rebutjar els documents electrònics que se'ls presentin, en les circumstàncies següents:

⁽⁵⁸⁾Art. 29.1 RAECSP.

- a) Que es tracti de documents dirigits a òrgans o organismes fora de l'àmbit de l'Administració general de l'Estat.
- b) Que continguin codi maliciós o dispositiu susceptible d'afectar la integritat o seguretat del sistema.

c) En el cas d'utilització de documents normalitzats, quan no s'emplenin els camps requerits com a obligatoris en la resolució d'aprovació del document corresponent, o quan contingui incongruències o omissions que n'impedeixin el tractament.

d) Que es tracti de documents que, d'acord amb el que estableixen els art. 14 i 32 RAECSP, s'hagin de presentar en registres electrònics específics.

En l'àmbit de l'Administració tributària estatal, l'RSERE és l'encarregada d'enumerar els **documents admissibles en el registre electrònic de l'AEAT**⁵⁹, que són els següents:

⁽⁵⁹⁾Art. 7.1 RSERE

a) Documents electrònics normalitzats o formularis corresponents a serveis, procediments i tràmits que s'especifiquin a la seu electrònica de l'AEAT, emplenats d'acord amb formats preestablerts i presentats directament o en una seu compartida.

b) Qualsevol document electrònic diferent dels esmentats en l'apartat anterior dirigit a qualsevol òrgan de l'AEAT.

c) Reclamacions economicoadministratives interposades contra actes i actuacions de l'AEAT o de qualsevol dels seus òrgans.

d) Sol·licituds, escrits i comunicacions de la competència del Consell per a la Defensa del Contribuent.

Sobre això, convé recordar el que preveu en matèria d'**esmena** l'RGGIT, que disposa que totes les recepcions per mitjans i tècniques electrònics, informàtics i telemàtics han de ser provisionals a resultes del seu processament. Quan no s'ajustin al disseny i altres especificacions establertes per la normativa aplicable, es requereix al declarant perquè en el termini de deu dies, a comptar de l'endemà de la notificació del requeriment, esmeni els defectes que tingui. Transcorregut aquest termini sense haver atès el requeriment, si persisteixen anomalies que impedeixin a l'Administració tributària el coneixement de les dades, es dóna, si escau, per desistit de la seva petició o per no complerta l'obligació corresponent i es procedeix a arxivar-lo sense més tràmit. En aquest sentit, l'RGGIT⁶⁰ preveu que quan els requeriments d'esmena hagin estat atesos en termini però no s'entenguin esmenats els defectes observats, se n'ha de notificar l'arxivament.

⁽⁶⁰⁾Art. 89.2 i 3 RGGIT.

El registre electrònic de l'AEAT, segons l'RSERE, **ha de rebutjar de manera automàtica**, quan això resulti possible, les sol·licituds, els escrits i les comunicacions a què es refereix l'art. 29.1 RAECSP, fent en la mateixa sessió la informació i els advertiments a què al·ludeix l'apartat 2 del mateix article i donant

⁽⁶¹⁾Art. 7.4 RSERE.

opció a l'interessat perquè sol·liciti el justificant de l'intent de presentació, tret que la informació sobre l'intent consti en la mateixa pantalla de manera imprimible o descarregable per l'interessat⁶¹.

2) Requisits d'admissió i acreditació de la identitat

Amb la finalitat de possibilitar-ne la lectura i conservació, la seu electrònica de l'Agència Tributària conté informació sobre els **formats i versions a què s'han de subjectar els documents electrònics presentats**, aplicant els criteris que estableixi l'esquema nacional d'interoperabilitat i l'esquema nacional de seguretat⁶².

(62) Art. 9.1 RSERE.

També relacionat amb els requisits d'admissió de documentació i incorporació d'informació, l'RSERE assenyalava que, de conformitat amb l'art. 35.3 LAECSP, els sistemes normalitzats de sol·licitud poden incloure comprovacions automàtiques de la informació aportada respecte de dades emmagatzemades en sistemes propis o pertanyents a altres administracions i, fins i tot, **oferir el formulari emplenat**, en tot o en part, amb l'objecte que el ciutadà verifiqui la informació i, si escau, la modifiqui i completi. En particular, es pot oferir una còpia del document electrònic presentat a fi que s'hi puguin efectuar les correccions oportunes i es procedeixi a una nova presentació⁶³. Aquesta última disposició es troba clarament relacionada amb l'àmplia experiència de l'Administració tributària en matèria dels esborranys de declaració de l'IRPE, i també la seva confirmació per diversos canals electrònics.

(63) Art. 9.2 RSERE.

D'altra banda, quant a l'**acreditació de la identitat**, l'RSERE estableix que els documents electrònics poden ser presentats davant el registre electrònic pels interessats o per qui els representi en els termes previstos en la LAECSP⁶⁴. Quan la representació no quedi acreditada o no es pugui presumir, s'ha de requerir aquesta acreditació per la via que correspongui.

(64) Art. 10.1 RSERE.

Finalment, amb relació a l'**acreditació de la identitat** en la presentació de documents electrònics davant el registre electrònic de l'AEAT, cal destacar que l'RSERE disposa⁶⁵ que els documents electrònics presentats han d'anar signats mitjançant un sistema de **signatura electrònica** dels admesos per l'Agència Tributària.

(65) Art. 10.2 RSERE.

En l'àmbit tributari estatal, cal estar en possessió d'un certificat d'usuari (certificat de signatura electrònica avançada), matèria regulada en l'Ordre del Ministeri d'Hisenda 1181/2003, de 12 de maig, per la qual s'estableixen normes específiques sobre l'ús de la signatura electrònica en les relacions tributàries, i la Resolució de la Direcció General de l'Agència Estatal d'Administració Tri-

butària, de 24 de juliol de 2003, per la qual s'estableix el procediment que cal seguir per a l'admissió de certificats d'entitats prestadores de serveis de certificació electrònica.

4.3. El còmput de terminis i les anotacions dels assentaments en els registres electrònics

1) Còmput dels terminis en els registres electrònics

En matèria de **còmput de terminis**, la normativa reguladora dels registres electrònics introdueix alguna especialitat amb relació a la regulació administrativa general.

Regulació administrativa general del còmput de terminis

L'art. 48.1 LRJPAC estableix que sempre que per llei o normativa comunitària europea no s'expressi una altra cosa, quan els terminis s'assenyalin per dies, s'entén que aquests són hàbils, i s'exclouen del còmput els diumenges i els festius declarats. Quan els terminis s'assenyalin per dies naturals, es fa constar aquesta circumstància en les notificacions corresponents.

Si el termini es fixa en mesos o anys, aquests es computen a partir de l'endemà del dia que tingui lloc la notificació o publicació de l'acte de què es tracti, o de l'endemà del dia en què se'n produeixi l'estimació o desestimació per silenci administratiu. Si en el mes de venciment no hi hagués dia equivalent a aquell en què comença el còmput, s'entén que el termini expira l'últim dia del mes (art. 48.2 LRJPAC). Quan l'últim dia del termini sigui inhàbil, s'entén prorrogat al primer dia hàbil següent (art. 48.3 LRJPAC). Els terminis expressats en dies es compten a partir de l'endemà del dia en què tingui lloc la notificació o publicació de l'acte de què es tracti, o des de l'endemà del dia en què se'n produeixi l'estimació o la desestimació per silenci administratiu (art. 48.4 LRJPAC).

L'art. 48.5 LRJPAC estableix una norma que, com veurem a continuació, no s'aplica en els registres electrònics. Efectivament, en els registres presencials, quan un dia sigui hàbil en el municipi o comunitat autònoma en què resideixi l'interessat, i inhàbil a la seu de l'òrgan administratiu, o al revés, es considera inhàbil en tot cas.

D'altra banda, cal tenir en compte una altra norma de l'LRJPAC que només té sentit amb relació als registres presencials: la declaració d'un dia com a hàbil o inhàbil a l'efecte de còmput de terminis, segons l'art. 48.6 LRJPAC, no determina per si sola el funcionament dels centres de treball de les administracions públiques, l'organització del temps de treball ni l'accés dels ciutadans als registres.

Finalment, d'acord amb l'art. 48.7 LRJPAC, l'Administració general de l'Estat i les administracions de les comunitats autònomes, amb subjecció al calendari laboral oficial, fixen, en el seu àmbit respectiu, el calendari de dies inhàbils a l'efecte del còmput de terminis. El calendari aprovat per les comunitats autònomes comprèn els dies inhàbils de les entitats que integren l'Administració local corresponent al seu àmbit territorial, a les quals és aplicable. Aquest calendari s'ha de publicar abans del començament de cada any en el diari oficial que correspongui i en altres mitjans de difusió que garanteixin que els ciutadans el coneguin.

La LAECSP, amb relació al còmput de terminis, disposa que els registres electrònics s'han de regir, a l'efecte del còmput dels terminis imputables tant als interessats com a les administracions públiques, per la data i hora oficials de la seu electrònica d'accés, que ha de tenir les mesures de seguretat necessàries per a garantir-ne la integritat i figurar visible⁶⁶.

⁽⁶⁶⁾Art. 26.1 LAECSP.

Els registres electrònics permeten la presentació de sol·licituds, escrits i comunicacions tots els dies de l'any durant les vint-i-quatre hores⁶⁷. Aquesta disposició relativa als registres electrònics introdueix una diferència amb relació als registres presencials, que s'han d'atenir a l'horari oficial d'atenció al públic.

⁽⁶⁷⁾Art. 26.2 LAECSP.

No obstant això, d'acord amb el que preveu la mateixa LAECSP, es matisa la regla anterior. Efectivament, aquest text legal estableix que, a l'efecte del còmput de termini fixat en dies hàbils o naturals, i pel que fa a compliment de terminis pels interessats, la presentació en un dia inhàbil s'entén efectuada en la primera hora del primer dia hàbil següent, tret que una norma permeti expressament la recepció en dia inhàbil⁶⁸. En conseqüència, el calendari de dies inhàbils no afecta la possibilitat de remetre documents a un registre electrònic (ja que es poden presentar sol·licituds, escrits i comunicacions tots els dies de l'any durant les vint-i-quatre hores); però sí que influeix aquest calendari de dies inhàbils per a determinar el moment en què el document té entrada en el registre electrònic, de manera que produeix efectes amb relació al còmput de terminis.

⁽⁶⁸⁾Art. 26.3 LAECSP.

Regulació del còmput de terminis en la LAECSP

L'art. 26 LAECSP prossegueix amb la regulació d'aquesta matèria assenyalant en l'apartat 4 que l'inici del còmput dels terminis que hagin de complir els òrgans administratius i entitats de dret públic és determinat per la data i hora de presentació en el mateix registre o, en el cas previst en l'art. 24.2.b LAECSP (registre d'un altre òrgan de la mateixa Administració), per la data i hora d'entrada en el registre del destinatari final del document. En tot cas, la data efectiva d'inici del còmput de terminis ha de ser comunicada a qui va presentar l'escrit, sol·licitud o comunicació.

Finalment, l'art. 26.5 LAECSP disposa que cada seu electrònica en la qual hi hagi disponible un registre electrònic determina, atenent l'àmbit territorial en el qual exerceix les seves competències el seu titular, els dies que es consideren inhàbils. I a continuació introdueix una diferència quant a la regulació dels registres presencials, en assenyalant que en tot cas, no és aplicable als registres electrònics el que disposa l'art. 48.5 LRJPAC. Convé recordar que aquest últim precepte de l'LRJPAC estableix que "quan un dia fos hàbil en el municipi o comunitat autònoma on residís l'interessat, i inhàbil a la seu de l'òrgan administratiu, o al revés, es considera inhàbil en tot cas".

Segons el nostre parer, es tracta d'una mesura encertada, però que pot introduir una certa complicació en l'aplicació de les normes sobre aquesta matèria, en fer dependre de la naturalesa electrònica o presencial del registre el còmput dels terminis en un procediment determinat.

Quant al còmput de terminis en els documents presentats davant el registre electrònic de l'AEAT, l'RSERE estableix que les aplicacions gestores dels procediments que facin ús del registre electrònic de l'AEAT han de permetre la presentació de sol·licituds, escrits i comunicacions tots els dies de l'any, durant les vint-i-quatre hores del dia, sense perjudici de les interrupcions de manteniment tècnic o operatiu previstes en l'art. 30.2 RAECSP, que s'han d'anunciar amb l'antelació que resulti possible a la seu electrònica respectiva⁶⁹.

⁽⁶⁹⁾Art. 11.1 RSERE.

El còmput de terminis en el registre electrònic de l'AEAT

Quan perquè es tracta d'interrupcions no planificades que impedeixen la presentació d'escrius, ja es tracti de les aplicacions gestores com de la que dona suport al registre electrònic de l'AEAT, no resulti possible anunciar-ho amb antelació, s'actua d'acord amb el que estableix l'art. 30.2 RAECSP. Sempre que sigui possible, s'ha d'informar els usuaris de la incidència i s'ha de comunicar la pròrroga que, si escau, hi hagi dels terminis de venciment imminent (art. 11.2 RSERE).

D'altra banda, l'art. 11.3 RSERE disposa que, d'acord amb el que estableix l'art. 26.1 LAECSP, la data i hora que cal computar en les anotacions del registre electrònic és l'oficial de la seu electrònica de l'AEAT, que ha de figurar visible a l'usuari.

Finalment, de manera una mica supèrflua, segons el nostre parer, s'assenyala en l'art. 11.4 RSERE que el còmput de terminis s'ha de fer d'acord amb el que disposen els apartats 3, 4 i 5 de l'art. 26 LAECPS. I s'aclareix, en l'apartat 5 del mateix precepte, que, determinat el dia de presentació del document, el còmput del termini respectiu del procediment ha d'atendre el calendari específicament aplicable segons la normativa administrativa general o l'especial que resulti aplicable. Recordem que el registre electrònic de l'AEAT, segons disposa l'art. 5.2 RSERE, aplica el calendari de dies inhàbils corresponent a les actuacions i als procediments de l'AEAT.

2) Les anotacions dels assentaments. El rebut de presentació

Amb relació a les normes legals i reglamentàries que regulen el funcionament dels registres electrònics, tant en l'àmbit administratiu general com en el tributari en particular, cal destacar, en la nostra opinió, que **se n'ha potenciat la màxima transparència.**

En efecte, es pot afirmar que la regulació és molt completa, especialment en l'àmbit tributari estatal, per la qual cosa es refereix tant a la informació que s'ha d'oferir dels registres electrònics a les seues electròniques com a les anotacions dels assentaments i a l'emissió dels rebuts de presentació.

Respecte a la informació que s'ha d'oferir dels registres electrònics a les seues electròniques, com s'ha comentat anteriorment, la LAECSP indica que les **disposicions de creació de registres electrònics** s'han de publicar en el diari oficial corresponent i el seu text íntegre ha d'estar disponible per a consulta a la seu electrònica d'accés al registre⁷⁰. En tot cas, les disposicions de creació de registres electrònics han d'especificar l'òrgan o unitat responsables de la seva gestió, i també la data i hora oficials i els dies declarats com a inhàbils.

⁽⁷⁰⁾Art. 25.1 LAECSP.

A més, segons disposa la LAECSP, a la seu electrònica d'accés al registre ha de figurar la relació actualitzada dels **documents electrònics normalitzats**⁷¹ que es puguin presentar en aquest registre (els previstos en l'art. 24.2.a LAECSP) i també, si escau, la possibilitat de presentació d'altres documents diferents dels anteriors dirigits a un altre òrgan o entitat de la mateixa Administració pública (els regulats en l'art. 24.2.b LAECSP).

⁽⁷¹⁾Art. 25.2 LAECSP.

En l'àmbit tributari estatal, l'RSERE és l'encarregada de regular les **anotacions dels assentaments en el registre electrònic de l'AEAT**. D'acord amb aquesta Resolució, la recepció i la remissió de sol·licituds, escrits i comunicacions dona

⁽⁷²⁾Art. 12 RSERE.

lloc als assentaments corresponents en el registre electrònic, i es fan servir mitjans telemàtics segurs per a elaborar els assentaments i recuperar les dades d'inscripció. I, a més, el sistema d'informació que suporti el registre electrònic ha de garantir la constància de cada assentament d'entrada o de sortida que es practiqui i del seu contingut, i s'estableix un registre per assentament, en el qual s'identifiqui la documentació presentada o remesa, que s'associa al número d'assentament corresponent⁷².

Quant a l'assumpte de l'emissió de rebuts, convé destacar el que preveu la LAECSP, amb relació al fet que els registres electrònics han d'**emetre automàticament un rebut** consistent en una còpia autenticada de l'escrit, sol·licitud o comunicació de què es tracti, incloent-hi la data i hora de presentació i el número d'entrada de registre⁷³.

(73) Art. 25.3 LAECSP.

Destaca l'emissió preceptiva del rebut en tot cas, enfront de la regulació dels registres presencials, en què l'emissió del rebut es produeix només quan ho exigeixi l'interessat. En efecte, cal tenir en compte que l'art. 70.3 LRJPAC disposa que, de les sol·licituds, de les comunicacions i dels escrits que presentin els interessats a les oficines de l'Administració, "poden exigir el rebut corresponent" que acrediti la data de presentació, i s'admet com a tal una còpia en la qual figuri la data de presentació anotada per l'oficina.

L'emissió del rebut en el registre electrònic de l'AEAT

En l'àmbit tributari estatal, l'art. 13.1 RSERE disposa que el registre electrònic ha d'emetre automàticament un rebut signat electrònicament per l'AEAT, amb el contingut següent: a) el número o codi de registre individualitzat; b) la data i hora de presentació; c) la còpia de l'escrit, comunicació o sol·licitud presentats, de manera que és admissible a aquest efecte la reproducció literal de les dades introduïdes en el formulari de presentació; d) si escau, l'enumeració i denominació dels documents adjunts al formulari de presentació o document presentat, seguida de l'empremta electrònica de cadascun d'ells, i e) quan es tracti d'escrits que iniciïn un procediment, la informació del termini màxim establert normativament per a la resolució i notificació del procediment, i també dels efectes que pugui produir el silenci administratiu, quan sigui determinable automàticament.

Així mateix, el rebut de presentació, d'acord amb el que estipula l'art. 13.2 RSERE, ha d'indicar que el mateix no prejutja l'admissió definitiva de l'escrit si concorregués alguna de les causes de rebut contingudes en l'art. 29.1 RAECSP.

Finalment, el trasllat als interessats del rebut de presentació dels escrits que hagin de motivar anotació en el registre electrònic, segons l'art. 13.3 RSERE, s'ha de fer, sempre que resulti possible, en la mateixa sessió en la qual es dugui a terme la presentació, de manera que es garanteixin plenament l'autenticitat, la integritat i el no-repudi per l'Administració del contingut dels formularis presentats i també dels documents annexos, proporcionant als ciutadans els elements probatoris plens del fet de la presentació i del contingut de la documentació presentada, susceptibles d'utilització posterior independent, sense el concurs de l'Administració o del mateix registre electrònic.

5. La protecció de dades de caràcter personal

El gener de 2000, va entrar en vigor la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, que va substituir l'anterior Llei orgànica 2/1992, de 29 d'octubre, de regulació del tractament automatitzat de dades de caràcter personal, per traslladar a l'ordenament jurídic espanyol la Directiva 95/46/CE, del Parlament Europeu i del Consell, de 24 d'octubre de 1995, relativa a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades.

Lectura recomanada

R. Oliver Cuello (2012). "Administración electrónica tributaria y protección de datos personales". *Revista Aranzadi de Derecho y Nuevas Tecnologías* (núm. 28).

Regulació de la protecció de dades de caràcter personal

La LOPD constitueix el desplegament normatiu de l'art. 18.4 de la Constitució espanyola, que estableix que "la llei limita l'ús de la informàtica per a garantir l'honor i la intimitat personal i familiar dels ciutadans i el ple exercici dels seus drets", precepte que es troba en el mateix article que regula la protecció del dret a la intimitat, la inviolabilitat del domicili i el secret de les comunicacions, i situat en la secció primera del capítol segon del títol I de la Constitució, dedicat als drets fonamentals i llibertats públiques (art. 15 a 29 CE).

Així mateix, cal tenir en compte que Espanya és signatària del Conveni Europeu per a la protecció de les persones pel que fa al tractament automatitzat de dades de caràcter personal, de 28 de gener de 1981, que va ser ratificat per instrument de 27 de gener de 1984.

El dret a l'autodeterminació informativa o llibertat informàtica és un dret fonamental reconegut en l'art. 18.4 CE, susceptible de ser tutelat, per tant, per mitjà del recurs d'empara. El seu contingut essencial està integrat per les facultats que integren el denominat *habeas data*, configurat en el Conveni Europeu per a la protecció de dades. Per tant, el legislador l'ha de respectar en el seu desplegament, i són contraris a la Constitució els preceptes que el vulnerin o menyscabin.

5.1. El dret a l'autodeterminació informativa

El dret a l'autodeterminació informativa constitueix un dret fonamental d'aparició recent, també conegut com a *llibertat informàtica*, i que atorga a la persona la facultat de decidir quines dades relatives a ella, quan i per a què poden ser conegudes per tercers.

El **fonament** d'aquest dret es troba en el lliure desenvolupament de la personalitat, que resulta menyscabat pel simple fet que de la interconnexió i combinació de dades emmagatzemades de manera informàtica en resulti una imatge determinada, real o falsa, però, en tot cas, no volguda pel titular.

L'àmbit objectiu del dret a l'autodeterminació informativa inclou no sols dades íntimes, sinó també dades privades, de manera que el que s'empara no és només la intimitat, sinó també la privadesa.

Contingut del dret a l'autodeterminació informativa

El dret només pot ser efectiu atorgant al titular la possibilitat de controlar les dades personals inscrites en un registre informàtic, és a dir, permetent-li conèixer-les, corregir-les, cancel·lar-les o agregar-ne de noves. Aquest conjunt de garanties tendent a assegurar l'autodeterminació informativa constitueix el que s'ha denominat l' *habeas data*.

Com qualsevol altre dret fonamental, pot resultar limitat, però cal tenir en compte que les intervencions estatals tendents a derogar o flexibilitzar el sistema de protecció de dades han d'estar fonamentades constitucionalment, previstes legalment i reduïdes al mínim indispensable per a la consecució de l'objectiu que les justifica.

Convé assenyalar l'important canvi operat en l'objecte de la LOPD pel que fa al contingut per la derogada LORTAD, en el sentit que aquesta última només s'aplicava als fitxers automatitzats, mentre que amb la Llei orgànica 15/1999 s'amplia substancialment el marc normatiu, que engloba totes les dades registrades en suport físic que les faci susceptibles de tractament i qualsevol modalitat d'ús posterior.

Des d'un punt de vista tributari, es pot concloure que tota la informació continguda en les **bases de dades de l'Administració tributària**, vingui de la font que vingui, ha d'adequar el seu règim legal als postulats de la LOPD. Segons la LOPD⁷⁴, són dades de caràcter personal "qualsevol informació concernent a persones físiques identificades o identificables". L'art. 5.1.f de l'RD 1720/2007, de 21 de desembre, pel qual s'aprova el reglament de desplegament de la LOPD, desenvolupa aquesta definició, i estableix que s'entén per *dada de caràcter personal* qualsevol informació numèrica, alfabètica, gràfica, fotogràfica, acústica o de qualsevol altre tipus relativa a persones físiques identificades o identificables.

⁽⁷⁴⁾Art. 3 LOPD.

Per tant, les dades contingudes en els fitxers de l'Administració tributària i en qualsevol suport físic susceptible de tractament són bàsicament de caràcter personal, encara que tinguin un contingut econòmic indubtable. Aquesta qualitat no fa més que destacar la importància que n'ha de presidir la recollida, el tractament i la utilització correctes.

En qualsevol cas, resulta imprescindible, en l'àmbit tributari, aprofundir en la protecció de dades de caràcter personal. En aquest sentit, és destacable el que disposa l'RGGIT⁷⁵, segons el qual en la utilització de tècniques i mitjans electrònics, informàtics o telemàtics s'ha de respectar el dret a la protecció de dades de caràcter personal en els termes establerts en la LOPD, en les altres lleis específiques que regulen el tractament de la informació i en les seves normes de desplegament.

⁽⁷⁵⁾Art. 82 RGGIT.

5.2. La qualitat de les dades, el dret d'informació i el consentiment de l'afectat

1) La qualitat de les dades

La LOPD es refereix en general a la qualitat de les dades⁷⁶, i ordena que hagin de ser **adequades, pertinents i no excessives** amb relació a l'àmbit i les finalitats determinades, explícites i legítimes per a les quals s'hagin obtingut.

⁽⁷⁶⁾Art. 4.1 LOPD.

Aquest mandat té una vinculació estreta amb la transcendència tributària que han de tenir les dades que es faciliten a la Hisenda pública, sobretot atès l'amplíssim contingut que a aquesta qualificació han anat dotant les diferents resolucions correspostes a aquest concepte.

La transcendència tributària de les dades

Sobre el concepte de *transcendència tributària* i l'ampli abast que li ha donat la jurisprudència, versa la Resolució del TEAC, de 23 de setembre de 1987, l'estil de la qual ha estat pràcticament reproduïda per la jurisprudència posterior.

És igualment rellevant la Sentència de l'Audiència Nacional, de 16 de maig de 1990, que defineix la *transcendència tributària* com "la qualitat d'aquells fets o actes que poden ser útils a l'Administració per a, respecte als drets humans, esbrinar si certes persones compleixen o no l'obligació establerta en l'art. 31.1 de la Constitució espanyola, de contribuir al sosteniment de les despeses públiques d'acord amb la seva capacitat econòmica, i poder obrar, en cas contrari, en conseqüència d'acord amb la Llei".

Així mateix, és important tenir present que la LOPD sosté que les dades han de ser **exactes i posades al dia** de manera que responguin amb veracitat a la situació actual de l'afectat i manifesta que, en cas que les dades registrades resultin ser inexactes, en tot o en part, o incompletes, han de ser cancel·lades i substituïdes d'ofici per les dades rectificades o completades corresponents⁷⁷.

⁽⁷⁷⁾Art. 4.3 i 4 LOPD.

La detecció i eliminació de les dades inexactes

Aquests principis continguts en els art. 4.3 i 4.4 LOPD, davant el silenci de la legislació sectorial, haurien de ser desenvolupats, ja que la Hisenda pública no té encara una planificació adequada per a detectar i eliminar la informació que no sigui veraç.

La Llei encomana directament a l'Administració tributària l'adopció de controls previs de veracitat de les dades contingudes en els seus fitxers, mandat no assumit encara per la Hisenda pública, que, quan es produeixen les denominades *discrepàncies* entre el declarat pel contribuent i el declarat per un tercer (en els encreuaments d'informació generats per a la comprovació abreujada de les autoliquidacions), no dubta de fer recaure el pes de la prova sobre el titular de les dades, mitjançant l'obertura d'un expedient de comprovació.

D'altra banda, cal esmentar una contradicció entre dos preceptes de la LOPD. L'art. 4.2 LOPD, que sosté que les dades de caràcter personal objecte de tractament no es poden usar per a finalitats incompatibles amb aquelles per a les quals les dades hagin estat recollides. I l'art. 4.5 LOPD, que indica que les dades de caràcter personal han de ser cancel·lades quan hagin deixat de ser necessàries o pertinents per a la finalitat per a la qual hagin estat recaptades o registrades.

La cancel·lació de les dades personals innecessàries

La contradicció al·ludida consisteix en el fet que difícilment les dades personals en el marc tributari han de ser cancel·lades, encara que no siguin necessàries per a la finalitat objecte de la seva recollida, si hi ha la possibilitat legal que a qualsevol Administració pública li sigui necessari conèixer-les, i aconsegueixi obtenir-les per mitjà de cessió o comunicació amb l'única justificació que les utilitzarà per a finalitats no incompatibles amb aquelles per a les quals van ser recaptades.

Com denuncien els autors esmentats, es tracta d'una novetat perillosa de la Llei vigent pel que fa al contingut de la LORTAD derogada, que assenyalava que les dades objecte de tractament no es poden usar per a finalitats "diferents" per a les quals les dades fossin recaptades, mentre que la LOPD actual determina que les dades objecte de tractament no es poden usar per a finalitats "incompatibles" amb aquelles per a les quals les dades fossin recollides.

Aquesta modificació obeeix a la transposició incorrecta de l'art. 6 de la Directiva 95/46/CE, que manifesta que les dades no siguin tractades "de manera incompatible" amb les finalitats esmentades. No parla de *finalitats incompatibles*, sinó de *manera incompatible*. Per tant, el que diu la Directiva és que quan una dada es recull per a una finalitat no pot ser utilitzada per a cap altra de diferent. I això no és el que diu la LOPD, que obre la possibilitat legal de recaptar una dada amb una finalitat i utilitzar-la després per a una altra, sempre que la segona no sigui "incompatible" amb la primera.

2) El dret d'informació i el consentiment de l'afectat

Pel que fa al **dret d'informació en la recollida de les dades**, la LOPD estableix que els interessats als quals se sol·licitin dades personals han de ser informats prèviament de manera expressa, precisa i inequívoca de l'existència d'un fitxer o tractament de dades de caràcter personal, de la finalitat de la seva recollida i dels destinataris de la informació; del caràcter obligatori o facultatiu de la seva resposta a les preguntes que els siguin plantejades; de les conseqüències de l'obtenció de les dades o de la negativa a subministrar-les; de la possibilitat d'exercitar els drets d'accés, rectificació, cancel·lació i oposició; de la identitat i adreça del responsable del tractament, o si escau del seu representant⁷⁸.

⁽⁷⁸⁾Art. 5.1 LOPD.

El mandat incorporat en el precepte indicat és aplicable perfectament als requeriments d'informació emesos per la Hisenda pública, que fins a aquest moment, no aclareixen, com prescriu la llei, tots els aspectes referits.

A més, en els supòsits en els quals la informació no es reculli de l'interessat sinó de **tercers**, l'interessat ha de ser informat expressament, dins dels tres mesos següents al registre de les dades, del contingut del tractament i de la seva procedència⁷⁹.

⁽⁷⁹⁾Art. 5.4 LOPD.

Excepcions al dret d'informació

Aquest dret d'informació en les dades tributàries no s'hauria de veure afectat per les excepcions que la mateixa norma conté: que la informació a l'interessat resulti impossible o exigeixi esforços desproporcionats a criteri de l'Agència de Protecció de Dades o de l'organisme autonòmic equivalent en consideració al nombre d'interessats, a l'antiguitat de les dades i a les possibles mesures compensatòries que procedeixin de fonts accessibles, al públic, o quan ho prevegi expressament una llei.

No hi ha cap llei que exceptuï aquest dret d'informació respecte de les dades tributàries, ni consideracions de l'Agència de Protecció de Dades que observin esforços desproporcionats en la informació referida. No obstant això, sembla oportú pensar que, tractant-se de dades per subministrament, és evident que presenten un gran volum i, per tant, seria encertada l'aplicació de l'excepció, però no així amb les dades rebudes o aportades per captació, que són conseqüència de l'emissió d'un requeriment individualitzat pels òrgans de la inspecció.

D'altra banda, en la LOPD es recull el **consentiment de l'afectat al tractament de les dades**, com a principi general, i s'estableix una sèrie d'excepcions en cas que la llei disposi una altra cosa i quan les dades es recullin per a l'exercici de les funcions pròpies de les administracions públiques en l'àmbit de les seves competències⁸⁰.

⁽⁸⁰⁾Art. 6 LOPD.

És evident que per a subministrar informació a l'Administració tributària **no es requereix consentiment de l'afectat** (art. 94.5 LGT). Però la novetat de la Llei de protecció de dades prové de la clàusula establerta en l'art. 6.4 LOPD, en què s'afirma que en els casos en els quals no es requereixi consentiment de l'afectat, aquest es pot oposar al seu tractament quan hi hagi motius fundats i legítims relatius a una situació personal concreta.

5.3. Els drets d'accés, rectificació i cancel·lació de les dades

La LOPD al·ludeix al **dret d'accés**, i el configura com el dret de l'interessat a sol·licitar i obtenir gratuïtament informació de les seves dades de caràcter personal sotmeses a tractament, l'origen d'aquestes dades, i també les comunicacions fetes o que es preveuen fer sobre les dades. Els **drets de rectificació i cancel·lació** consignats a continuació en la mateixa LOPD són una conseqüència lògica d'aquest dret d'accés⁸¹.

⁽⁸¹⁾Art. 15 i 16 LOPD.

Aquests drets d'accés, rectificació i cancel·lació de dades de caràcter personal s'han d'aplicar directament a l'Administració tributària. Ara bé, cal tenir en compte l'existència de l'excepció que conté l'art. 23.2 LOPD, en establir que els responsables dels fitxers de la Hisenda pública poden denegar l'exercici dels drets d'accés, rectificació i cancel·lació quan obstaculitzi les actuacions administratives tendents a assegurar el compliment de les obligacions tributàries i, en tot cas, quan l'afectat estigui essent objecte d'actuacions inspectores.

Els drets d'accés, rectificació i cancel·lació de dades en l'AEAT

Mitjançant la Instrucció 6/2000, de 4 de desembre, de la Direcció General de l'AEAT, s'han desplegat aquests drets previstos en la LOPD. L'exercici dels drets s'ha de dur a terme mitjançant una sol·licitud dirigida al responsable del fitxer. La sol·licitud ha de

ser contestada amb independència que figurin o no dades personals de l'afectat en els fitxers, i s'ha d'utilitzar qualsevol mitjà que permeti acreditar l'enviament i la recepció.

La sol·licitud d'accés es resol en el termini màxim d'un mes a comptar de la recepció de la sol·licitud. En cas que no disposi de dades de caràcter personal dels afectats es comunica en el mateix termini.

Transcorregut aquest termini sense que de manera expressa es respongui a la petició d'accés, "aquesta es pot entendre desestimada a l'efecte de la interposició de la reclamació prevista en l'art. 18.2 de la Llei orgànica 15/1999". En la nostra opinió, és criticable que s'hagi utilitzat l'instrument del silenci negatiu, quan, segons el que preveu l'art. 43.2.b LRJPAC, som davant "sol·licituds l'estimació de les quals habilitaria el sol·licitant per a l'exercici de drets preexistents", supòsit en el qual aquesta Llei estableix el silenci positiu.

Si la resolució fos estimatòria, l'accés es fa efectiu en el termini dels deu dies següents a la seva notificació. La informació que es proporcioni, sigui quin sigui el suport en el qual fos facilitada, s'ha de donar en forma llegible i intel·ligible, "després d'una transcripció en clar de les dades del fitxer, si escau, i ha de comprendre totes les dades de base de l'afectat que siguin accessibles, els resultants de qualsevol elaboració o procés informàtic, i també l'origen de les dades, els seus cessionaris i l'especificació dels usos i finalitats concrets per a les quals es van emmagatzemar les dades". En cas que les dades provenguin de fonts diverses, s'han d'especificar identificant la informació que prové de cadascuna d'elles.

L'apartat 3r. de la Instrucció té per objecte els drets de rectificació i cancel·lació, establint, en el mateix sentit que la LOPD, que "si les dades de caràcter personal de l'afectat són inexactes o incompletes, inadequades o excessives, en pot sol·licitar la rectificació o, si escau, la cancel·lació". Els drets de rectificació i cancel·lació es fan efectius dins dels deu dies següents al de la recepció de la sol·licitud. Si les dades rectificades o cancel·lades han estat cedides prèviament, s'ha de notificar la rectificació o cancel·lació efectuada al cessionari, en termini idèntic, perquè aquest, al seu torn, la dugui a terme en el seu fitxer.

Així mateix, s'indica que "no procedeix el dret de rectificació o cancel·lació si la dada coincideix amb l'existent en un expedient administratiu. Per a procedir-ne a la rectificació o cancel·lació és necessària la revisió prèvia de l'expedient pels mitjans legalment establerts, i si resultessin modificades, es pot considerar la rectificació o cancel·lació de les dades dels fitxers informatitzats". En la nostra opinió, aquesta previsió pot conduir a un buidament del contingut d'aquest dret de rectificació i cancel·lació. Es podria haver previst una rectificació o cancel·lació de les dades existents en aquests expedients administratius, actuant d'ofici l'Administració, una vegada comprovada la procedència de l'exercici del dret de rectificació o cancel·lació.

Finalment, és criticable, en la nostra opinió, la previsió continguda en el subapartat 5, segons la qual "es pot denegar l'exercici dels drets d'accés, rectificació i cancel·lació de les dades de caràcter personal, d'acord amb el que estableix l'art. 23.2 de la Llei orgànica 15/1999, de 13 de desembre, de protecció de dades de caràcter personal, quan el seu exercici obstaculitzi les actuacions administratives tendents a assegurar el compliment de les obligacions tributàries i, en tot cas, quan l'afectat estigui essent objecte d'actuacions d'investigació, comprovació o recaptadores". Es tracta d'una extralimitació clara de la Instrucció comentada, ja que la LOPD només fa referència a les activitats d'investigació.

5.4. La comunicació de dades personals entre administracions

En matèria de comunicació o cessió de dades personals de caràcter tributari, l'art. 95.1 LGT ha de ser la norma jurídica aplicable, tant per raons d'especificitat com de protecció superior dels drets en joc.

Regulació en l'LGT de la cessió de dades personals

Disposa l'art. 95.1 LGT que les dades, els informes o antecedents obtinguts per l'Administració tributària en l'acompliment de les seves funcions tenen caràcter reservat i només poden ser utilitzats per a l'aplicació efectiva dels tributs o recursos la gestió dels quals tingui encomanada i per a la imposició de les sancions que escaigui, sense que puguin ser cedits o comunicats a tercers, tret que la cessió tingui per objecte:

- a) La col·laboració amb els òrgans jurisdiccionals i el Ministeri Fiscal en la investigació o persecució de delictes que no siguin perseguibles únicament a instàncies de persona agreujada.
- b) La col·laboració amb altres administracions tributàries a l'efecte del compliment d'obligacions fiscals en l'àmbit de les seves competències.
- c) La col·laboració amb la Inspecció de Treball i Seguretat Social i amb les entitats gestores i els serveis comuns de la Seguretat Social en la lluita contra el frau en la cotització i recaptació de les quotes del sistema de Seguretat Social, i també en l'obtenció i gaudi de prestacions a càrrec d'aquest sistema.
- d) La col·laboració amb les administracions públiques per a la lluita contra el delicte fiscal i contra el frau en l'obtenció o percepció d'ajudes o subvencions a càrrec de fons públics o de la Unió Europea.
- e) La col·laboració amb les comissions parlamentàries d'investigació en el marc establert legalment.
- f) La protecció dels drets i interessos dels menors i incapacitats pels òrgans jurisdiccionals o el Ministeri Fiscal.
- g) La col·laboració amb el Tribunal de Comptes en l'exercici de les seves funcions de fiscalització de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.
- h) La col·laboració amb els jutges i tribunals per a l'execució de resolucions judicials fermes. La sol·licitud judicial d'informació exigeix una resolució expressa en la qual, després de ponderar els interessos públics i privats afectats en l'assumpte de què es tracti i per haver-se esgotat els altres mitjans o fonts de coneixement sobre l'existència de béns i drets del deutor, es motivi la necessitat de recaptar dades de l'Administració tributària.
- i) La col·laboració amb el Servei Executiu de la Comissió de Prevenció del Blanqueig de Capitals i Infraccions Monetàries, amb la Comissió de Vigilància d'Activitats de Finançament del Terrorisme i amb la Secretaria d'ambdues comissions, en l'exercici de les seves funcions respectives.
- j) La col·laboració amb òrgans o entitats de dret públic encarregats de la recaptació de recursos públics no tributaris per a la identificació correcta dels obligats al pagament i amb la Direcció General de Trànsit per a la pràctica de les notificacions, dirigides al cobrament d'aquests recursos.
- k) La col·laboració amb les administracions públiques per al desenvolupament de les seves funcions, després d'autoritzar els obligats tributaris perquè es refereixin les dades subministrades.

Una qüestió molt debatuda des de l'aparició de la Llei 25/1995, de 20 de juliol, que feia una redacció nova de l'anterior art. 113 LGT (equivalent a l'actual art. 95 LGT) sobre utilització i cessió de dades tributàries, ha estat les alegacions reiterades procedents dels òrgans jurisdiccionals sobre el **deure de col·laboració amb jutges i tribunals** que estableixen l'art. 118 CE i l'art. 17.1 de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial.

La cessió de dades personals tributàries a jutges i tribunals

L'art. 118 CE estableix que “és obligat complir les sentències i altres resolucions fermes dels jutges i tribunals, i també prestar la col·laboració requerida per aquests en el curs del procés i en l'execució del que es resolgui”. I l'art. 17.1 LOPJ estableix que “totes les persones i entitats públiques i privades estan obligades a prestar, en la forma que la llei estableixi, la col·laboració requerida pels jutges i tribunals en el curs del procés i en l'execució del que es resolgui, amb les excepcions que estableixin la Constitució i les lleis, i sense perjudici del rescabament de les despeses i de l'abonament de les remuneracions degudes que escaigui d'acord amb la llei”.

Sobre aquesta polèmica el Servei Jurídic de l'AEAT manté que el deure de l'Administració tributària de subministrar informació als òrgans jurisdiccionals té el seu fonament en l'art. 118 CE, que consagra el deure de prestar la col·laboració requerida pels jutges i tribunals en el curs del procés i en execució del que es resolgui. Ara bé, aquest deure no té caràcter absolut ni il·limitat, sinó que apareix configurat legalment en l'art. 17.1 LOPJ. Per tant, l'art. 95.1 LGT delimita aquest deure de col·laboració amb els jutges i tribunals, ja que és una norma amb rang legal, possibilitat expressament prevista per l'art. 17.1 LOPJ.

5.5. La cessió telemàtica de dades i el dret a no aportar les que estiguin en poder de l'Administració

S'estableix en l'LGT una obligació d'actuar per a les Administracions públiques de transcendència especial, i no sols un dret del ciutadà, que pugui exercir o no a la seva discreció.

L'LGT imposa que, en els casos de cessió de dades tributàries a una altra administració pública, la informació de caràcter tributari hagi de ser subministrada preferentment mitjançant la utilització de mitjans informàtics o telemàtics. Quan les administracions públiques puguin disposar de la informació per aquests mitjans, **no poden exigir als interessats l'aportació de certificats**⁸² de l'Administració tributària amb relació a aquesta informació.

⁽⁸²⁾Art. 95.2 LGT.

Aquest art. 95.2 LGT és pioner en l'ordenament jurídic i representa un vertader avanç en la protecció de dades de caràcter personal i en els drets i garanties del ciutadà en l'àmbit de les tecnologies de la informació i la comunicació. Segons el nostre parer, implica una regulació més avançada i garantista per al ciutadà que la que ha fet la LAECSP en aquesta matèria, ja que aquesta s'ha limitat a establir un dret subjectiu, en l'art. 6.2.b, que pot ser exercit o no per l'interessat.

És de gran transcendència el que preveu l'RGGIT, que estableix que quan per a la tramitació d'un procediment o actuació administrativa sigui necessari l'obtenció d'un **certificat tributari** de l'AEAT, l'Administració pública que el requereixi l'ha de sol·licitar directament i ha de fer constar la llei que habilita a efectuar aquesta sol·licitud o que té el consentiment previ de l'obligat tributari. En aquests casos, l'Administració pública sol·licitant no pot exigir l'aportació

⁽⁸³⁾Art. 71.3 RGGIT.

del certificat a l'obligat tributari. L'AEAT no expedeix el certificat a sol·licitud de l'obligat quan tingui constància que ha estat remès a l'Administració pública corresponent⁸³.

En efecte, en aquest precepte s'aborda el deure de les administracions públiques de sol·licitar directament els certificats tributaris que afectin un ciutadà determinat a l'Administració tributària (almenys en l'àmbit estatal) i no a aquest ciutadà, que té el dret a no aportar les dades ni els documents requerits, i, al seu torn, l'Administració tributària (estatal) té l'obligació de no expedir el certificat a sol·licitud de l'obligat quan tingui constància que ha estat remès a l'Administració pública corresponent. A més, en aquests casos de sol·licitud de certificats tributaris per òrgans administratius, d'acord amb l'RGGIT, en l'àmbit estatal, els certificats s'han d'expedir per via telemàtica i, a aquest efecte, les transmissions de dades substitueixen els certificats tributaris⁸⁴.

⁽⁸⁴⁾Art. 73.2 RGGIT.

Activitats

Casos pràctics

1. La Sra. Martínez és una directora de cinema famosa que vol sol·licitar una ajuda al Ministeri de Cultura per rodar una pel·lícula. Entre els requisits que li exigeixen, es troba el d'aportar un certificat de la declaració de l'IRPF de l'any anterior. La Sra. Martínez vol saber si es pot negar a facilitar aquest certificat tributari.
2. El Sr. Pérez es planteja la possibilitat de sol·licitar a l'Administració tributària que li faciliti les dades de caràcter personal que té en el seu poder.
 - a) Està obligada l'Administració tributària a facilitar aquestes dades?
 - b) Pot sol·licitar el Sr. Pérez la cancel·lació o rectificació de les seves dades personals?
 - c) Ha de comunicar l'Administració tributària les dades personals del Sr. Pérez a un jutge penal que les hi sol·licita?
 - d) I si aquest jutge, en el curs d'un procés, té coneixement d'informació amb transcendència tributària, el pot o l'ha de comunicar a l'Administració tributària?

Exercicis d'autoavaluació

1. La regulació actual de l'ús de les tecnologies de la informació i la comunicació en l'LGT...
 - a) no estableix un dret de l'obligat tributari a relacionar-se amb l'Administració per mitjans electrònics.
 - b) estableix un dret de l'obligat tributari a relacionar-se amb l'Administració per mitjans electrònics.
 - c) impedeix l'establiment d'un dret de l'obligat tributari a relacionar-se amb l'Administració per mitjans electrònics.
2. Els requisits que es recullen en l'art. 96.5 LGT amb relació a la validesa jurídica del document electrònic...
 - a) són unes exigències que es deuen a les peculiaritats del suport informàtic i que es preveuen de manera expressa també respecte dels documents en paper.
 - b) són unes exigències que es deuen a les peculiaritats del suport informàtic i alguns dels quals no es preveuen, almenys de manera expressa, respecte dels documents en paper, encara que també s'han de respectar en aquest tipus de suport.
 - c) són unes exigències que no es deuen a les peculiaritats del suport informàtic, sinó que són imposades per la Normativa del règim jurídic de les administracions públiques.
3. En matèria d'Administració electrònica tributària, preval el que disposa...
 - a) la LAECSP, i també el que estipula la Normativa de desplegament reglamentari de la LAECSP. L'LGT s'aplica de manera supletòria i l'LRJPAC és la norma supletòria d'aquesta última.
 - b) l'LRJPAC, i també el que estipula la Normativa de desplegament reglamentari de l'LRJPAC. L'LGT s'aplica de manera supletòria i la LAECSP és la norma supletòria d'aquesta última.
 - c) l'LGT, i també el que estipula la Normativa de desplegament reglamentari de l'LGT. La LAECSP s'aplica de manera supletòria i l'LRJPAC és la norma supletòria d'aquesta última.
4. El dret a triar entre els canals electrònics...
 - a) s'està referint tant al dret a triar entre la via presencial i la via electrònica com al dret a triar entre els canals que permeten la relació electrònica.
 - b) s'està referint al dret a triar entre la via presencial i la via electrònica.
 - c) s'està referint al dret a triar entre els canals que permeten la relació electrònica, com poden ser Internet, serveis de missatgeria mòbil, de telefonia fixa o mòbil, o de televisió digital terrestre.
5. La gestió i administració de les seues electròniques ha de correspondre...
 - a) a una administració pública, un òrgan o entitat administrativa, encara que és possible la intervenció de persones o entitats privades.
 - b) a persones o entitats privades, supervisades per una administració pública, un òrgan o entitat administrativa.

c) a persones o entitats privades, orientades per una administració pública, un òrgan o entitat administrativa.

6. A la seu electrònica, segons estipula la LAECSP...

- a) no cal que es garanteixi la identificació del titular de la seu, encara que sí els mitjans disponibles per a la formulació de suggeriments i queixes.
- b) en tot cas s'ha de garantir la identificació del titular de la seu, i també els mitjans disponibles per a la formulació de suggeriments i queixes.
- c) en tot cas s'ha de garantir la identificació del titular de la seu, encara que no els mitjans disponibles per a la formulació de suggeriments i queixes.

7. Amb la regulació vigent de la LAECSP, en l'àmbit de l'Administració general de l'Estat...

- a) s'estableix amb claredat un deure de les administracions públiques de crear els registres electrònics.
- b) s'estableix un deure de les administracions públiques de crear els registres electrònics, si ho considera oportú el departament ministerial corresponent.
- c) s'estableix un deure de les administracions públiques de crear els registres electrònics, si hi ha disponibilitat pressupostària.

8. Els registres electrònics vigents...

- a) tenen un grau de polivalència més gran que els registres telemàtics antics, però que no arriben al nivell màxim de polivalència que tenen els registres presencials.
- b) tenen un grau de polivalència més gran que els registres presencials, però que no arriben al nivell màxim de polivalència que tenien els registres telemàtics antics.
- c) tenen un grau de polivalència més gran que els registres telemàtics antics i que els registres presencials.

9. D'acord amb la LOPD, en cas que les dades registrades resultessin ser inexactes, en tot o en part, o incompletes...

- a) han de ser cancel·lades i substituïdes, únicament a instàncies de l'afectat, per les dades rectificades o completades corresponents.
- b) han de ser cancel·lades i substituïdes d'ofici per les dades rectificades o completades corresponents.
- c) han de ser cancel·lades i substituïdes, únicament a instàncies d'un òrgan judicial, per les dades rectificades o completades corresponents.

10. Quan les administracions públiques puguin disposar de la informació tributària per mitjans telemàtics...

- a) poden exigir als interessats l'aportació de certificats de l'Administració tributària amb relació a aquesta informació.
- b) han d'exigir als interessats la confirmació per escrit amb relació a aquesta informació.
- c) no poden exigir als interessats l'aportació de certificats de l'Administració tributària amb relació a aquesta informació.

Solucionari

Activitats

Casos pràctics

1. La Sra. Martínez es pot negar a facilitar el certificat tributari. És més, el Ministeri de Cultura no l'hi hauria d'haver exigít, ja que té el deure d'obtenir la informació de l'Administració tributària per via telemàtica.

S'estableix en l'LGT una obligació d'actuar per a les administracions públiques de transcendència especial, i no sols un dret del ciutadà, que pugui exercir o no a la seva discreció. L'art. 95.2 LGT disposa que quan les administracions públiques puguin disposar de la informació per mitjans electrònics, no poden exigir als interessats l'aportació de certificats de l'Administració tributària amb relació a aquesta informació.

Aquest art. 95.2 LGT és pioner en l'ordenament jurídic i representa un vertader avanç en la protecció de dades de caràcter personal i en els drets i garanties del ciutadà en l'àmbit de les TIC. En aquest sentit, implica una regulació més avançada i garantista per al ciutadà que la que ha fet la LAECSP en aquesta matèria.

Efectivament, una crítica que es pot fer a l'art. 6.2.b LAECSP és la relativa al fet que s'ha configurat com un dret de l'administrat i no com una obligació de l'Administració, independent, per tant, de la voluntat d'exercir el dret pel ciutadà. És a dir, l'administrat pot optar per no exercir el dret establert en aquest precepte i decidir si aportar o no les dades i documents requerits per a la seva relació administrativa.

Això no succeeix en l'àmbit tributari, ja que l'art. 95.2 LGT estableix clarament un deure de l'Administració pública, que no requereix necessàriament l'exercici del dret pel ciutadà.

2. a) Sí que està obligada l'Administració tributària a permetre l'accés (i, si escau, cancel·lació o rectificació) de les dades que té sobre un ciutadà en les seves bases de dades, d'acord amb el que preveu l'art. 15 LOPD.

2. b) Sí que pot sol·licitar la cancel·lació o rectificació de les dades, segons estableix l'art. 16 LOPD, precepte desplegat en l'àmbit tributari per la Instrucció 6/2000, de 4 de desembre, de la Direcció General de l'AEAT.

No obstant això, cal tenir en compte l'excepció prevista en l'art. 23.2 LOPD, quan s'obstaculitzin les actuacions administratives i, en tot cas, quan el ciutadà sigui objecte d'actuacions d'inspecció (no així amb les de comprovació o recaptació, com assenyala aquesta Instrucció).

2. c) L'Administració tributària ha de comunicar les dades personals del Sr. Pérez al jutge penal, d'acord amb el que preveu l'art. 95.1.a LGT: les dades personals no poden ser cedides o comunicades a tercers, tret que la cessió tingui per objecte "la col·laboració amb els òrgans jurisdiccionals i el Ministeri Fiscal en la investigació o persecució de delictes que no siguin perseguibles únicament a instàncies de persona agreujada".

D'altra banda, també es preveu la col·laboració amb els jutges i tribunals per a l'execució de resolucions judicials fermes, sempre que hagin emès una resolució expressa en la qual sol·licitin aquesta informació i en la qual "després de ponderar els interessos públics i privats afectats en l'assumpte de què es tracti, i per haver-se esgotat els altres mitjans o fonts de coneixement sobre l'existència de béns i drets del deutor, es motivi la necessitat de demanar dades de l'Administració tributària" (art. 95.1.h LGT).

2. d) De la mateixa manera, si un jutge, en el curs d'un procés judicial, té coneixement de "dades amb transcendència tributària", està obligat a posar-les en coneixement de l'Agència Tributària, "respectant, en tot cas, el secret de les diligències sumarians" (art. 94.3 LGT). En aquests casos, no regeix la prohibició de comunicació de dades entre administracions públiques, en virtut de l'apartat següent (art. 94.5 LGT).

Exercicis d'autoavaluació

1. a

2. b

3. c

4. c

5. a

6. b

7. a

8. a

9. b

10. c